Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ҚЎМИТАСИ, ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ БОШ НАШРИ

№ 45 (10.041). • 1991 йил 5 март • сешанба • Баҳоси 6 тийин.

СССР ПРЕЗИДЕНТИГА ҚУТЛОВЛАР

2 март куни СССР Президенти, КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби Михаил Сергеевич Горбачевни туғилган кунининг 60 йиллиги билан давлат ва партия ишидаги ўртоқлари сидқидилдан самимий табрикладилар. Улар М. С. Горбачевга бунёдкорлик ғоялари ва режаларини амалга оширишда муваффақият, шахсий бахт-саодат ва ўз ҳаётини бағишлаган жамиятимизни янгилашдек олижаноб иш йўлида сиҳат-саломатлик тиладилар.

М. С. Горбачев номига меҳнат жамоаларидан, жамоа ташкилотларидан, фан ва маданият арбобларидан жуда кўп қутловлар келиб турибди. Чет эллардаги давлат ва жамоат арбоблари юбилей қутловлари йўлладилар.

(ТАСС).

Янгийўл шаҳар партия қўмитасининг пленуми

Янгийўл шаҳар партия қўмитасининг пленуми бўлди. Пленум ташкилий масалаларни кўриб чиқди.

Илгари шаҳар партия қўмитасининг ташкилий бўлими мудири бўлиб ишлаган Ш. Й. Қорабоев шаҳар партия қўмитасининг иккинчи котиби қилиб сайланди. Илгари шаҳар партия қўмитасининг мафкура бўлими йўриқчиси бўлиб ишлаган Т. Н. Чернявская шаҳар партия қўмитасининг котибаси этиб сайланди. М. Нуриддинова шаҳар партия ташкилоти назорат комиссияси раиси этиб сайланганлиги учун шаҳар партия қўмитаси котибаси вазифасидан озод қилинди.

Пленум ишида вилоят партия қўмитасининг иккинчи котибаси Ш. Н. Маҳмудова қатнашди ва нутқ сўзлади.

РЕСПУБЛИКА ХОТИН-ҚИЗЛАР КЕНГАШИНИНГ ПЛЕНУМИ

Тошкентда республика хотин-қизлар Кенгашининг III пленуми бўлди.

Ташкилий масала кўриб чиқилди. Х. А. Алимова республика хотин-қизлар Кенгаши раиси вазифасидан озод қилинди.

Пленум жумҳурият хотин-қизлари жамоатчилигининг хотин-қизлар Кенгашини Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбекистон хотин-қизлар комитетига айлантириш тўғрисидаги ташаббусини қўллаб-қувватлади. «Саодат» журналининг бош муҳаррири бўлиб ишлаётган Ҳ. У. Худойбердиева комитет раиси этиб сайланди.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов нутқ сўзлади. (ЎзТАГ).

ШТАБ МАЖЛИСИ БЎЛИБ ЎТДИ

ЎТГАН шанба куни Тошкент вилоят ҳудудида СССР референдумига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича совет, партия ҳамда жамоатчилик ташкилотлари ишини мувофиқлаштирувчи штабнинг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда жойлардаги бу иш билан боғлиқ муҳим масалалар муҳокама қилинди. Референдумни ўтказиш ва тайёргарлик кўриш бўйича Калинин район Кенгаши раисининг ўринбосари А. М. Абдураҳмонов, Ғалаба район Кенгаши раиси Р. И. Каримов, Бўстонлиқ район Кенгаши раисининг ўринбосари А. И. Кашченко ахборот бердилар. Шунингдек, вилоят савдо бошқармаси бошлиғи А. М. Холибоев ва вилоят матлубот уюшмаси раиси У. М. Мираиповнинг ҳам ахборотлари тингланди.

Мажлисни штаб раҳбари, халқ депутатлари вилоят Кенгаши раисининг ўринбосари Р. Қ. Турсунов олиб борди.

17 МАРТ — СССР РЕФЕРЕНДУМИ КУНИ

ЁН ҚЎШНИМ — ЖОН ҚЎШНИМ

17 МАРТДА бўладиган СССР референдумига тайёргарлик ишлари ҳамма ерда ҳам қизғин бўляпти. Бу тушунарли, албатта. Бу мамлакатимизда ўтказиладиган биринчи референдум ва энг муҳими унда ҳаётий муҳим масала ҳал қилинади.

Ўзбекистонда референдумга қатнашган ҳар бир фуқаро иккита бюллетень олади — асосий ва қўшимча бюллетенлар. Асосий бюллетенда референдумга қўйилган масала шундай таърифланган: «Тенг ҳуқуқли мустақил республикаларнинг янгиланган ҳамда ҳар қандай миллатга мансуб кишиларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига тўла даражада кафолат бериладиган Федерация сифатида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини сақлаб қолиш зарур деб ҳисоблайсизми?» Бу асосий савол маъносини қўшимча бюллетендаги матн аниқроқ тушунтиради. Бу матн қуйидагича: «Сиз Ўзбекистон тенг ҳуқуқли мустақил республика сифатида янгиланган Иттифоқ (Федерация) таркибида қолишига розимисиз?»

Хўш, Сизга, азиз муштарий, Ўзбекистоннинг янгиланган Иттифоқ таркибида бўлгани маъқулми ёки Иттифоқдан чиққани маъқулми? Референдумга бағишланган суҳбатларда, йиғилишларда кўпчилик Ўзбекистоннинг янгиланган Иттифоқ таркибида қолишига тарафдор эканликларини айтишяпти. Мен ҳам шу фикрдаман. Ахир, ҳар бир хонадон қариндош-уруғларидан ташқари қўни-қўшнилари билан, маҳалла-кўй билан, ёру биродарлари билан борди-келди қилади-ку. Ҳаётнинг аччиқ-чучук муаммоларини баҳамжиҳат, келишиб, маслаҳатлашиб ҳал қиламиз-ку. Қўшниларимизга «қўшни оши» улашамиз, уларнинг иссиқ-совуғидан хабардор бўлиб турамиз. «Ён қўшним — жон қўшним», «Ҳовли олма — қўшни ол», «Қўшнинг тинч — сен тинч», дейди доно халқимиз. Аммо «Ёмон қўшни — жон азоби», «Қўшнинг ёмон бўлса, кўчиб қутуласан» деган ўгитлари ҳам бор халқимизнинг.

Қўшничилик тенгликни, саломга алик бўлишини, ширинсуханликни, нозиктаъбликни, сертакаллуфликни, иззат-ҳурматни баробар жойига қўйишликни, ёрдамга тайёр туришликни, кези келганда, муросаю мадорани ҳам тақозо этади...

Битта хонадон маҳаллада бошқа хонадонлар билан мулоқотда бўлмай яшай олмайди, ахир маҳалланинг тўйи бор, азаси бор. Битта хонадонки, ўз қўшнилари, ўз маҳалласи билан шунчалик боғлиқ экан, жумҳуриятларни қўяверинг.

Москвада Ўзбекистон ФАсининг меҳмонхона ва ётоқхонаси бор. Бошқа жумҳуриятларда у йўқ... Бундай ётоқхонани қуриш ғояси буюк алломамиз Ҳабиб Абдуллаевга мансуб. Бу ерда юзлаб толиби илмлар — аспирантлар, докторантлар яшашади. Москва, Ленинград, Киев, Новосибирск каби илмий марказларда ва бошқа жумҳуриятларда минглаб талабаларимиз, бўлажак олимларимиз таҳсил олишяпти, илмий ишларини ниҳоясига етказишяпти. Улар Ўзбекистон фанининг, маданиятининг келажаклари...

Хўш, 17 мартда Ўзбекистон Иттифоққа қўшилмаймиз деса, бу толиби илмларнинг тақдири нима бўлади? Йиллар давомида вужудга келган иқтисодий алоқалар, транспорт, мудофаа масалалари нима бўлади?

Ўзбекистон Иттифоқда қолиши керак. Янгиланган Иттифоқда ҳамма тенг ҳуқуқли, мустақил, у ерда «улуғ оға» ролига даъвогарлар бўлмаслиги керак.

Биз референдумда «ҳа» деб овоз бериб, ўз фикримизни билдирамиз.

Мирфозил МИРЗААҲМЕДОВ,
физика-математика фанлари номзоди.

ЖОЙЛАРДА ИШ ҚИЗҒИН

ПИСКЕНТ районида 17 март куни ўтказиладиган СССР референдумига тайёргарлик кўриш кун сайин қизиб бормоқда. Яқинда районда ўтказилган навбатдаги ягона сиёсий кун ҳам ана шунга бағишланди. Район партия, Совет раҳбарлари, партия қўмиталарининг котиблари 24 та хўжалик, ташкилот ва муассасаларда бўлиб, референдум бўйича суҳбатлар ўтказдилар.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бу йиғилишларда фақат маърузалар билан чекланилмади. Аксинча, ҳар ким фикрини эркин билдирди. Йиғилганлар ўз саволларига тегишли жавоблар олишди, қизғин мунозаралар бўлди.

Айни кунларда жойларда ташкилий ишлар билан биргаликда ташвиқот ва тарғибот ҳам кучайтирилмоқда. Бу ишга жалб этилган халқ депутатлари, партия ва совет ходимлари кўпроқ халқ орасида бўлмоқдалар. 1 март куни ўтказилган ягона сиёсий кун ҳам СССР референдумига бағишланди. Бу гал бевосита овоз бериш участкаларида учрашувлар ўтказилди.

Ҳ. ЗОКИРОВ,
Пискент район партия қўмитаси мафкура бўлими мудири.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ МОДДИЙ-ТЕХНИКА ТАЪМИНОТИ КОМИТЕТИНИ ҚАЙТА ЎЗГАРТИРИБ, УНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МОДДИЙ-ТЕХНИКА ТАЪМИНОТИ ДАВЛАТ-КООПЕРАТИВ КОМИТЕТИ (ЎЗБЕКИСТОН ССР ГОСКООПСНАБИ)ГА АЙЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Бозор муносабатларига ўтиш шароитида моддий-техника таъминотини такомиллаштириш, хўжалик алоқаларини ривожлантириш мақсадида:

1. Ўзбекистон ССР Давлат моддий-техника таъминоти комитети ва унинг жумҳурият ҳамда вилоят бўлинмалари негизида Ўзбекистон ССР моддий-техника таъминоти давлат-кооператив комитети (Ўзбекистон ССР Госкоопснаби) тузилсин.

Ўзбекистон ССР Госкоопснаби системасининг фаолияти пайчиларнинг якка тартибда ва жамоатчилик асосида аъзо бўлиши, кооператив, давлат, ижара, хусусий ва жамоат ташкилотлари ҳамда корхоналарнинг ва якка тартибда ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланаётган шахсларнинг кўнгилли равишда қатнашишлари асосида амалга оширилиши белгилаб қўйилсин.

Ўзбекистон ССР Госкоопснаби шартномавий асосларда Иттифоқ ва жумҳурият давлат, кооператив ва аралаш бирлашмаларига ҳамда уюшмаларига ўзининг тўла хўжалик мустақиллигини ва ҳуқуқий шахс ҳуқуқларини сақлаб қолган ҳолда ихтиёрий равишда кириши ҳам мумкин.

Ўзбекистон ССР Госкоопснаби молиявий-иқтисодий, хўжалик ва ижтимоий фаолиятга алоқадор барча масалаларни мустақил ҳал қилади, банк муассасаларида маҳсулот етказиб берувчилар, истеъмолчилар, пудратчилар, бюджет билан ҳисоб-китоб қилиш учун пул ва хорижий валюта ҳисоб дафтарчаларини очади, қисқа муддатли ва узоқ муддатли кредитлардан фойдаланади.

2. Ўзбекистон ССР Моддий-техника таъминоти давлат-кооператив комитети зиммасига:

халқ хўжалиги (деҳқончилик-саноат комплекси бундан мустасно) тармоқларини, шунингдек давлат, жумҳурият, жумҳуриятлараро илмий-техникавий, экологик ҳамда ижтимоий-иқтисодий дастурларни битимлар, хўжалик шартномалари ва ҳукуматлараро битимлар асосида моддий-техникавий жиҳатдан таъминлаш;

иккиламчи ресурсларни тайёрлашни ташкил этиш ҳамда ишлаб чиқариш саноат чиқиндиларини оборотга киритиш ва идиш-ўраш маҳсулотлари билан таъминлашни ташкил этиш;

резерв ва суғурта запасларини ташкил этиш учун республика ресурслари имкониятидан фойдаланган ҳолда моддий-техника ресурсларининг алмашув фондини шакллантириш, бозорни барқарорлаштирувчи жамғармани тузишда қатнашиш, чет элларга ҳукуматлараро битимларга ҳам мувофиқ ҳолда маҳсулот етказиб берилишини назорат қилишни таъминлаш, истеъмолчилар билан ишлаб чиқарувчилар ўртасида юзага келган ишлаб чиқариш ва хўжалик алоқаларини ўрнатиш ҳамда ривожлантириш;

истеъмол бозорларини моллар билан тўлдиришга ва бозор инфраструктурасини ривожлантиришга, воситачи савдо фирмаларини, тижорат марказларини, мол биржалари ва улгуржи ярмаркаларни, брокер ва лизинг компанияларини тузишга кўмаклашиш;

хорижий фирмалар билан ташқи иқтисодий фаолиятни амалга ошириш вазифаси юклатилсин.

3. Ўзбекистон ССР. ҳудудида жойлашган корхоналарга уларнинг кимга қарашлилигидан ва мулк шаклларидан, ишлаб чиқариш-техникавий йўналишдаги маҳсулотларни ва халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқаришидан қатъи назар, ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун бу маҳсулотларни Ўзбекистон ССР Моддий-техника таъминоти давлат-кооператив комитети органлари орқали сотиш тавсия этилсин.

4. Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари — ресурслар, моддий-техника таъминоти ва шартномалар комплексининг раҳбари ўртоқ Т. Я. Шариповга Ўзбекистон ССР Моддий-техника таъминоти давлат-кооператив комитети тўғрисидаги низом лойиҳасини ишлаб чиқиш ва уни икки ҳафталик муддатда вазирлар кабинетига тасдиқлаш учун тақдим этиш топширилсин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри.
1991 йил 1 март.

ХАЛҚ ИЧИГА КИРАЙЛИК

СССР референдуми ўтказиладиган кун тобора яқинлашмоқда. Айтиш мумкинки, унга тайёргарлик кўришда ҳал қилувчи босқич бошланди. 28 февраль куни вилоят партия қўмитасида ўтказилган навбатдаги йиғилиш ана шу масалага бағишланди. Йиғилишда вилоятдаги район, шаҳар партия қўмиталарининг котиблари, шаҳар ва район рўзномалари муҳаррирлари, вилоят, шаҳар ва ноҳиялардаги байналмилал маданий марказларнинг раҳбарлари, ижроия қўмиталарининг маданият ва халқ таълими бўлимлари мудирлари, фахрийлар кенгашлари, касаба уюшмалари, комсомол ва «Билим» жамияти уюшмаларининг вакиллари иштирок этдилар.

Йиғилишни вилоят партия қўмитаси мафкура бўлими мудирининг ўринбосари Ш. Шоисломов олиб борди.

Йиғилишда асосий гап СССР референдумини уюшқоқлик билан ўтказиш, тайёргарлик ишларини пухта ташкил этишга қаратилди. Очиғини айтиш керак, ҳозирги кунда жойларда бу борада олиб борилаётган ишлар талаб даражасида бормаяпти. Айрим ноҳияларда ташвиқот-тарғибот ишларига етарли эътибор берилмаётир. Шунинг учун ҳам сўзга чиққан вилоят партия қўмитаси мафкура бўлими лектори Ш. Яхёев асосий мавзуни шунга қаратди.

— Ҳозир биз халқимизга Иттифоқ нима учун зарурлигини тушунтириб беришимиз жуда зарур,— деди у. — Афсуски, қўлимизда матбуот, телевидение, радио бўла туриб, улардан унумли фойдалана олмаяпмиз. Негадир жойлардаги бошланғич партия ташкилотлари ҳамда халқ депутатлари бу ишдан четда турибдилар. Ахир референдум натижалари жуда кўп нарсани ҳал қилади.

— Бизда референдумни ўтказиш тажрибаси йўқ,— деди вилоят партия қўмитаси миллатлараро муносабатлар кичик бўлими мудири А. Муҳаммаджонов.— Шунинг учун ҳозир барча коммунистлар, жамоатчи ташкилотлар ишни мувофиқлаштиришлари лозим. Айниқса, бунда жойлардаги байналмилал маданий марказлардан кенг фойдаланиш мумкин. Бу борада Ғалаба райони ва Олмалиқ шаҳрида олиб борилаётган ишлар диққатга сазовор.

Сўзга чиққан вилоят партия қўмитаси мафкура бўлими инструктори С. Ҳикматов иқтисодий масалага тўхталиб, фақат Иттифоққа бирлашган тақдирдагина Ўзбекистоннинг иқтисодиёти, янада жадал ривожланиши мумкинлигини фактлар билан шарҳлаб берди.

Йиғилишда қатнашчилар бир қатор саволларга жавоб олишди. Шунингдек ўзларининг фикр-мулоҳазаларини билдиришди. Умуман бу йиғилиш референдумолди тарғибот-ташвиқот ишларини кучайтиришда самара беради, деб ўйлаймиз. Лекин Орджоникидзе район фахрийлар кенгаши раиси, халқ депутатлари вилоят Кенгаши депутати Ж. Хоназаровнинг гапини алоҳида таъкидлашни истардик. У айтганидек, бугун референдум тўғрисида гап кўп бўляпти, йиғилишлар, мажлислар ўтказилмоқда. Лекин халқнинг ичига кирилмаяпти. Бизнингча у жуда ҳақ гапни айтди. Бугун жойларда расмий йиғилишлардан кўра халқ билан ишлашга, оғзаки тарғибот-ташвиқот ишларини кучайтиришга, оддий ишчига, деҳқонга, уй бекасига ва фахрийга референдумнинг моҳиятини тушунтириб бермоқ ҳаммасидан афзалдир.

• *Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Абдулла ОРТИҚОВ туғилган кунининг 80 йиллигига*

ГАЗЕТАЧИЛИК касбининг қийинчиликлари, ташвишлари билан бирга ўзига хос завқли-шавқли жиҳатлари ҳам бўлади. Доимо қайноқ ҳаёт ичида бўлишга тўғри келади. Турли касбдаги, ёшдаги, кайфиятдаги одамлар билан учрашасиз. Табиийки, бу учрашувларнинг айримлари сизда нохуш таассурот уйғотса, айримлари изсиз йўқолади. Лекин шундай учрашувлар ҳам бўладики, уни бир умр ёдда сақлайсиз, фахрланиб эслаб юрасиз.

Биз олтмишинчи йилларда бўлиб ўтган ана шундай учрашувлардан бири ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз.

... У маҳалда дорилфунунни эндигина тугаллаб рўзномада ишлаб юрган кезларимиз эди. Муҳаррир бизни чақириб Янгийўл районидаги «Ленинизм» колхозига бориб, у ердаги ишлар ҳақида мақола уюштириб келишни, албатта, раисни топиб, у билан суҳбатлашишни, тажрибаларини ўз оғзидан эшитишни тайинлади. Масъулиятли топшириқ эди. Гап шундаки, бундан олдин ҳам кўпгина хўжалик раҳбарлари, мутахассислар билан суҳбат қилишга тўғри келган. Айрим раислар бор калондимоғ, қўл учида кўришади. Эринибгина сўрашади. Палончига учрашинг, ҳаммасини айтиб беради, деб машинасига ўтириб, жўнаб қолади. Абдулла ака ҳам шундайларданмикин? У ҳақда кўп эшитган, газеталарда бу хўжалик ҳақида мақолаларни ўқиган, расмларини кўрган эдик. Лекин учрашмагандик.

Шубҳамиз ўринсиз бўлиб чиқди. Идорада уч-тўрт киши билан суҳбатлашиб ўтирган Абдулла ака бизни келинглар, болаларим, деб ўринларидан туриб очиқ кўнгил билан қарши олдилар. Қаерданлигимизни, мақсадимизни англагач, хурсанд бўлиб кетдилар.

— Жуда яхши келибсизлар-да, — дедилар, — бизни, деҳқонларимизни элга танитадиган сизлар-да, ўзим бирга бўламан.

Ташқарига чиқдик. Вақт соат ўн иккиларга яқинлашиб қолган эди.

— Аввал иқтисод, кейин сиёсат, болаларим, — дедилар ва бизни Йўғонтепадаги сўлим чойхонага бошладилар. Бу ерда мўъжазгина ошхонага кирдик. Биргалашиб тамадди қилдик.

— Ана энди далага чиқсак бўлади, — деди Абдулла ака. — Одамнинг қорни оч бўлса, гап гапга қовушмайди , сизларнинг тилингиз билан айтганда, илҳом ҳам келмайди-да, —деб кулдилар. Ўша куни кечгача икки-уч бригада ерларини кўздан кечирдик. Фермада бўлдик. Деҳқонлар, чорвадорлар билан суҳбатлашдик...

Кейинчалик биз ўзимизча мусоҳаба қилдик. Абдулла Ортиқовнинг машҳурлиги, обрў-эътиборнинг баландлиги ҳамиша халқини ўйлаб, халқининг эгнини бут қилиб, қорнини тўйдириш ҳақида қайғуришида, жон фидо қилишида экан-да!

Аслида ҳам шундай эди. У камбағал деҳқон оиласидан бўлиб, ҳаётнинг аччиқ-чучугини обдон тотиган, халқнинг дард-ғами, ташвиши билан таниш эди. Ёшлигидан тирикчилик пайдида бўлди, отаси билан бирга бой қўлида батраклик қилди. Шўролар ҳукумати даврида эса колхоз тузишда, ташкил этишда фаол қатнашди. Ўзи биринчилардан бўлиб артелга аъзо бўлди. Сувчилик қилди, звено бошлиғи бўлди, бригадир қилиб тайинлашди. Энг юқори ҳосил олинди. Абдулла ҳалоллиги, поклиги, одамларни ўзига эргаштира билиши, сўзамоллиги-ю, камтарлиги билан танилиб юрган эди. Шунинг учун ҳам уни 1936 йилда колхозга раис қилиб сайлашди. У бу лавозимда умрининг охиригача сидқидилдан, садоқат билан ишлади. Бу йиллар давомида колхозлар бирлашди, ажралди, яна йириклашди. Биз бу ҳикоямизда Абдулла ака дастлаб раис бўлган йили хўжаликда аҳвол қандай эди, қанча ери бор эди, қанча ҳосил олинарди, кейинчалик колхоз қандай ривожланди, бойлиги қандай кўпайди, даромади, одамларнинг турмуш ва ҳаёт тарзида қандай янгиликлар бўлди, Абдулла ака қандай орден, медаллар билан тақдирланган, 1957 йилда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонини, кейинчалик эса Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор унвонини, СССР тиббиёт аълочиси нишонини қайси меҳнатлари эвазига олганлиги, жумҳуриятимиз, иттифоқимизнинг қайси съездлари-ю, Ўзбекистон ССР Олий Совети қайси сессияларида депутат сифатида қатнашганлиги ҳақида батафсил, ипидан игнасигача сўзламоқчи эмасмиз. Бу ҳақдаги маълумотлар, ҳужжатлар тарих китобларига ёзиб қўйилган, музейда акс эттирилган, рўзномаларда битилган.

Биз Абдулла Ортиқовнинг ҳозир ҳам жуда кўп раҳбарларга ўрнак бўладиган, ибрат олса арзийдиган фазилатлари, раҳбарлик услубининг айрим жиҳатлари ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз.

Ҳаётда шон-шуҳратлардан, мақтовлардан, таърифу-тавсифлардан ўзини йўқотиб қўйиб, халқдан ажралиб, охир-оқибат бурдини кеткизиб қўйган раҳбарлар оз бўлганми? Абдулла ака эса қанча-қанча катта ўзгаришларга бошчилик қилди-ю, лекин оддийлигича, содда деҳқонлигича қолаверди, ўзгармади. Аксинча, унда ёшлигиданоқ куртак отган камтарлик, самимийлик, халққа қайишишлик, меҳрибонлик фазилатлари йиллар ўтган сари очилиб, бойиб борди. Бу фазилатларни шогирдларига ҳам сингдирди. Катта араванинг кетидан кичик арава ҳам юради, деганларидек, ундан шогирдлари ҳам андоза олардилар. Лекин у андозани ёқтирмасди. Унинг ўзига хос, бошқаларникидан мутлақ фарқ қиладиган фалсафаси бор эди. Эс-ҳуши бутун, ақлли одамларнинг ҳаммаси ҳам раҳбар бўлолмайди. Энг муҳими жонсарак, куйдипишди бўлиш зарур.

Яна бир гап. Раҳбар қишлоқ хўжалиги, деҳқончилик илмини сув қилиб ичиб юборгани билан, агар, у ён-атрофидаги фаолларга суянмаса, уларнинг ўринли маслаҳати-ю, мулоҳазалари асосида иш юритолмаса барибир бир ўзининг қўлидан ҳеч нарса келмайди. У шундай деб ўйларди ва бунга амал қиларди.

— Сенга ишониб бир ишни топширишдими, — деб насиҳат қиларди у, — марҳамат қилиб, ўзинг ҳам ақлингни югуртир, нима қилсам яхшироқ бўларкин, деб бош қотир. Бир-икки марта хато қиларсан, янглишарсан, кейин ўрганиб кетасан. Агарда буюрилган ишнигина бажаришга одатлансанг, нима дейишаркин, қандай кўрсатма бўларкин, деб қараб турсанг, у ҳолда сенинг темир одамдан фарқинг қолмайди-ку...

Ортиқовнинг буюклиги, одамийлиги, айниқса, уруш йилларида намоён бўлди. У колхозга тегишли дондунни ҳаммага баб-баравар тақсимлар, бу ишга ўзи бошчилик қиларди. Айниқса

(Давоми 3-бетда).

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Қонуни

ЎЗБЕКИСТОН ССРдаги КОРХОНАЛАР ТЎҒРИСИДА

Ушбу Қонун товар-пул муносабатлари ривожланаётган ва бошқариладиган бозор шароитида мулкчиликнинг барча шаклига мансуб корхоналарни барпо этиш, улар фаолиятининг, уларни қайта ташкил этиш ва тугатишнинг умумий ҳуқуқий, иқтисодий ва ижтимоий асосларини белгилаб беради.

Қонун фойда олишни кўзлаб иш олиб борадиган корхоналарнинг мустақиллигини таъминлашга қаратилган бўлиб, уларнинг ҳуқуқлари ва масъулиятини белгилайди, бошқа корхоналар ва ташкилотлар, халқ депутатлари Советлари, давлат бошқаруви идоралари билан муносабатларини тартибга солади.

I БУЛИМ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. **Корхона ва унинг асосий вазифалари**

1. Ҳуқуқий шахс ҳуқуқига эга бўлган, мулкчилик ҳуқуқи ёки хўжаликни тўла юритиш ҳуқуқи бўйича ўзига қарашли мол-мулкдан фойдаланиш асосида маҳсулот ишлаб чиқарадиган ва сотадиган ёки маҳсулотни айирбошлайдиган, ишларни бажарадиган, хизмат кўрсатадиган, беллашув ҳамда мулкчиликнинг барча шакллари тенг ҳуқуқлилиги шароитида амалдаги қонунларга мувофиқ ўз фаолиятини рўёбга чиқарадиган мустақил хўжалик юритувчи субъект корхона ҳисобланади.

2. Корхонанинг фаолияти мақсадларини рўёбга чиқаришга ўз маҳсулоти, ишлари ва хизматларига бўлган эҳтиёжларини қаноатлантириш ҳамда ана шу асосда меҳнат жамоаси аъзоларининг ижтимоий ва иқтисодий манфаатларини ҳамда корхона мол-мулки эгасининг манфаатларини таъминлаш йўли билан эришилади.

3. Корхона хўжалик фаолиятининг ҳар қандай турларини, агар улар ССР Иттифоқи, Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида тақиқлаб қўйилган бўлмаса ва корхона Уставида кўзда тутилган мақсадлар ва вазифаларига мувофиқ келса, амалга ошириш ҳуқуқига эга.

2-модда. **Корхонанинг турлари**

1. «Ўзбекистон ССРда мулкчилик тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунида белгилаб қўйилган мулк шаклларига мувофиқ қуйидаги турдаги корхоналар иш олиб бориши мумкин:

Ўзбекистон ССР, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар фуқароларининг, шунингдек ажнабий фуқароларнинг индивидуал (хусусий ва шахсий) мулкига асосланган корхоналар;

жамоа (ширкат) мулкига асосланган жамоа, оила, маҳалла корхоналари, ишлаб чиқариш кооперативлари; кооперативларга қарашли корхоналар, акцияли жамиятларга, масъулияти чекланган жамиятларга, ўзга хўжалик жамиятлари ёки ширкатларига қарашли корхоналар; жамоат ташкилотларининг корхоналари, диний ташкилотларнинг корхоналари ва жамоа мулкчилигининг бошқа шаклларига асосланган корхоналар;

давлат мулкига асосланган давлат Иттифоқ корхонаси, республика давлат корхонаси, республикалараро давлат корхонаси, Қорақалпоғистон АССР давлат корхонаси, вилоятлараро, вилоят, ноҳиялараро, ноҳия, шаҳар давлат корхонаси ва корхоналарнинг бошқа турлари;

тўла ёки улуш қўшиб иштирок этишга асосланган (қўшма корхоналар) Иттифоқ, республика мулки, мухтор республикалар, ажнабий ҳуқуқий шахслар, фирмалар ва давлатлар мулки бўлган корхоналар;

мулкчиликнинг аралаш шаклларига асосланган корхоналар.

2. Мулкчилик шаклларидан қатъий назар, корхона ишловчилар сонига қараб кичик корхоналар жумласига киритилиши мумкин, бундай корхоналарни барпо этиш ва улар фаолиятининг ўзига хос жиҳатлари, мақоми, уларни рўйхатга олиш шартлари, шунингдек корхоналарни бу турга киритиш тартиби СССР ҳукумати Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинети ва Қорақалпоғистон АССР Вазирлар Кенгаши томонидан тартибга солинади.

Ўзбекистон ССРда корхоналарнинг бошқа турлари, шу жумладан республиканинг қонун ҳужжатларига зид бўлмаган ҳолда тузилган ижара корхоналари ҳам иш олиб бориши мумкин.

3-модда. **Корхоналарнинг хўжалик уюшмалари**

1. Корхоналар ихтиёрийлик асосида фаолиятни мувофиқлаштириш, ўз ҳуқуқларининг ҳимоя қилинишини таъминлаш, тегишли давлат идоралари ва бошқа идораларда, шунингдек халқаро ташкилотларда умумий манфаатларни ифода этиш мақсадида хўжалик уюшмаларига: иттифоқларга, концернларга, консорциумларга ҳамда тармоқ принциплари, ҳудудий ёки бошқа принциплар асосида ўзга бирлашмаларга уюшишлари мумкин. Кўрсатиб ўтилган таркибий бўлинмаларни барпо этиш Ўзбекистон ССРнинг тегишли қонун ҳужжатларида белгиланган монополияга қарши талаблар ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилади. Кўнгилли хўжалик уюшмалари давлат рўйхатидан ўтиши керак ва уларнинг фаолияти ушбу Қонун билан тартибга солинади.

2. Уюшма, бирлашма уни таъсис этувчилар тасдиқлайдиган устав асосида иш олиб боради. Уюшмалар таркибига кирган корхоналар ўз мустақилликларини, ҳуқуқий шахс ҳуқуқларини сақлаб қоладилар ва ушбу Қонун уларга нисбатан ҳам амал қилади.

3. Уюшма, бирлашма ўз таркибига кирувчи корхоналар мажбуриятлари бўйича жавоб бермайди, корхоналар эса, таъсис шартномаси (уставда) ўзга ҳолат кўзда тутилган бўлмаса, уюшма мажбурияти юзасидан жавоб бермайди.

4. Уюшмага кирган корхоналар уюшма таркибидаги корхоналар олдидаги мажбуриятларини тузилган шартномаларга мувофиқ сақлаб қолган ҳолда унинг таркибидан чиқишга ҳақлидир.

5. Уюшма, бирлашма унга кирган корхоналарнинг қарорига мувофиқ тугатилади. Уюшма корхонани тугатиш учун белгилаб қўйилган тартибда тугатилади. Уюшма тугатилганидан кейин қолган мол-мулк уюшманинг уставига мувофиқ унинг қатнашчилари ўртасида тақсимланади.

4-модда. **Корхона тўғрисидаги қонунлар**

1. Корхоналарни барпо этиш ва уларнинг фаолияти билан боғлиқ муносабатлар ушбу Қонун ҳамда унинг асосида чиқариладиган Ўзбекистон ССРнинг бошқа қонун ҳужжатлари билан, ушбу ҳужжатларда кўзда тутилган ҳолларда эса Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинетининг қарорлари билан ҳам тартибга солинади.

Қорақалпоғистон АССРда корхоналарни ташкил этиш, уларнинг фаолияти, уларни қайта ташкил этиш ва тугатишнинг ҳуқуқий, иқтисодий ва ижтимоий асослари Қорақалпоғистон АССР қонунлари билан тартибга солинади.

2. Фаолияти ишни ташкил этишга ва унинг хавфсизлигига оширилган талаблар қўйиш билан боғлиқ бўлган, технология жараёнлари узлуксиз давом этадиган, шунингдек бошқарув вазифаларини марказлаштириш зарурати билан боғлиқ бўлган корхоналарнинг айрим турлари учун ушбу Қонунни қўллаш хусусиятларини Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинети белгилайди.

3. ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикалар мулки, ажнабий ҳуқуқий шахслар ва фуқароларнинг тўла ёки улушбай мулки бўлган корхоналарни (қўшма корхоналарни) барпо этиш ва улар фаолиятларининг хусусиятлари ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

II БУЛИМ. КОРХОНАНИ БАРПО ЭТИШ ВА УНИ РУЙХАТДАН УТКАЗИШ ТАРТИБИ

5-модда. **Корхонани барпо этишнинг умумий шартлари**

1. Корхона мол-мулк эгаси (эгалари) ёки у (улар) вакил қилган идора, корхона, ташкилот қарорига ёки меҳнат жамоасининг қарорига мувофиқ, ё бўлмаса таъсис этувчилар гуруҳи ва айрим таъсис этувчи шахслар қарори билан ушбу Қонунда ҳамда Ўзбекистон ССРнинг бошқа қонун ҳужжатларида кўзда тутилган тартибда барпо этилиши мумкин.

2. Корхона ишлаб турган корхоналар, ташкилотлар таркибидан битта ёки бир нечта таркибий бўлинманинг шу бўлинма (бўлинмалар) меҳнат жамоаси ташаббуси билан ажралиб чиқиши натижасида, агар бундай ажралиб чиқиш учун корхона мол-мулки эгасининг (у вакил қилган идора, корхона ва ташкилотнинг) розилиги бўлса ва корхона илгари ўз зиммасига олган мажбуриятларнинг бажарилиши таъминласа, тузилиши мумкин.

3. Корхонани барпо этиш ва унинг фаолияти учун ер участкаси, бошқа табиат ресурслари талаб қилинадиган ҳолларда улардан фойдаланишга рухсатномани халқ депутатлари тегишли Совети, қонун ҳужжатларида кўзда тутилган ҳолларда эса экология экспертизасининг ижобий хулосаси бўлган тақдирда табиатдан фойдаланувчи тегишли бошланғич ташкилот томонидан ҳам берилади. Ер участкаси ва бошқа табиат ресурсларини бериш рад этилганида Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида кўзда тутилган тартибда шикоят қилиниши мумкин.

4. Корхона давлат рўйхатидан ўтган кундан бошлаб барпо этилган деб ҳисобланади ва ҳуқуқий шахс ҳуқуқини олади.

6-модда. **Корхонани давлат рўйхатидан ўтказиш**

1. Корхона, агар ССР Иттифоқи, Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида ўзгача тартиб кўзда тутилган бўлмаса, корхона жойлашган ердаги халқ депутатлари ноҳия, шаҳар, шаҳардаги ноҳия Совети ижроия қўмитаси томонидан давлат рўйхатидан ўтказилади. Корхона давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги маълумотлар Ўзбекистон ССРнинг ягона давлат реестрига киритиш учун ўн кун муддат ичида Ўзбекистон ССР Молия вазирлигига хабар қилинади.

2. Корхонани давлат рўйхатидан ўтказиш учун халқ депутатлари тегишли Совети, ижроия қўмитасига бу корхонани барпо этиш тўғрисидаги қарор, устав ҳамда Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинети белгилаб қўядиган рўйхат бўйича бошқа ҳужжатлар тақдим этилади.

Корхона халқ депутатлари тегишли Совети ижроия қўмитасига зарур ҳужжатлар илова қилиниб ариза топширилган пайтдан бошлаб узоғи билан 30 кунда давлат рўйхатидан ўтказилиши керак.

3. Корхонани барпо этишнинг ССР Иттифоқи, Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартиби бузилганлиги, шунингдек таъсис ҳужжатлари қонун талабларига мос келмаслиги сабабларига кўра корхонаи давлат рўйхатидан ўтказиш рад этилиши мумкин. Корхонани барпо этиш мақсадга мувофиқ эмаслигини важ қилиб, уни давлат рўйхатидан ўтказишни рад этишга йўл қўйилмайди.

Агар корхона белгиланган муддатда давлат рўйхатидан ўтказилган бўлмаса ёки таъсис этувчи корхонани рўйхатдан ўтказиш рад этилганлиги сабабларини асоссиз деб ҳисобласа, у судга мурожаат қилиши мумкин.

Суд корхонани рўйхатдан ўтказиш рад этилганлигини асоссиз деб топса, бу ҳол корхонани рўйхатдан ўтказмаган халқ депутатлари Совети ижроия қўмитасининг моддий жавобгарлигига (суд чиқимларидан ташқари) сабаб бўлади. Моддий жавобгарликнинг миқдори суд томонидан аниқланади ва қонунда белгиланган тартибда ундириб олинади.

4. Корхонани давлат рўйхатидан ўтказганлик учун ундан Ўзбекистон ССР қонунларида белгилаб қўйиладиган миқдорда ҳақ олинади. Олинган маблағ халқ депутатлари Совети ижроия қўмитаси томонидан корхона рўйхатдан ўтказилган жойдаги ноҳия, шаҳар, шаҳардаги ноҳия бюджетига ўтказилади.

7-модда. **Шўъба корхоналар ва корхоналарнинг алоҳида бўлинмаларини барпо этиш**

1. Корхона ҳуқуқий шахс ҳуқуқига эга бўлган шўъба корхоналар, шунингдек филиаллар, ваколатхоналар, бўлимлар ҳамда жорий ва ҳисоб-китоб рақамлари очиш ҳуқуқига эга бўлган бошқа алоҳида бўлинмалар тузиш ҳуқуқига эга бўлиб, улар тўғрисидаги низомларни тасдиқлайди.

2. Бундай корхоналар ва бўлинмаларни жойлаштириш масаласи халқ депутатлари тегишли маҳаллий Советлари билан амалдаги қонунларда корхоналар тузиш учун белгиланган тартибда келишиб олинади.

8-модда. **Фаолият турларига лицензия олиш**

1. Лицензия олиниши керак бўлган фаолият турларини амалга ошириш учун корхона зарур лицензияни олиши шарт.

2. Корхонанинг лицензия олиниши керак бўлган фаолиятига рухсат бериш ва бундай рухсатни ҳақиқий эмас деб топиш тартибини Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинети белгилайди.

9-модда. **Корхона устави**

1. Корхона устав асосида иш олиб боради. Уставни корхонани таъсис этувчи (таъсис этувчилар) тасдиқлайди.

2. Корхона уставида қуйидагилар белгилаб қўйилади: корхонанинг номи, унинг қаерда жойлашганлиги, фаолият тури ва мақсадлари, унинг бошқарув ва назорат органлари, уларнинг ваколати, корхона мол-мулкини ташкил этиш ва фойдани (даромадни) тақсимлаш тартиби, корхонани қайтадан ташкил этиш ва унинг фаолиятини тўхтатиш шартлари.

Уставга корхона фаолиятининг хусусиятлари билан боғлиқ бўлган, Ўзбекистон ССР қонунларига зид келмайдиган ўзга қоидалар ҳам киритилиши мумкин.

III БУЛИМ. КОРХОНАНИНГ МУЛКДОРИ ВА МОЛ-МУЛКИ

10-модда. **Корхонанинг мулкдори**

1. Корхонанинг мулкдори (мулкдорлари) ўзига қарашли мол-мулкка эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш ҳуқуқига эга.

Мулкдор (мулкдорлар) ўз мол-мулкига нисбатан Қонунга зид бўлмаган ҳар қандай ҳаракатларни қилишга ҳақли. Улар мол-мулкидан қонунда тақиқлаб қўйилмаган ҳар қандай хўжалик фаолиятини ёки ўзга фаолиятни амалга ошириш учун фойдаланиши мумкин. Давлат корхона эгасининг мулкий ҳуқуқлари ҳимоя қилинишига кафолат беради.

2. Корхона мулкдори (мулкдорлари) ўзининг (ўзларининг) мулкчилик ҳуқуқини амалга оширишда Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида кўзда тутилган шартлар асосида ва шу шартлар доирасида фуқаролар билан уларнинг меҳнатидан фойдаланиш тўғрисида шартномалар тузишга ҳақлидир.

11-модда. **Мол-мулкни ташкил этиш ва ундан фойдаланиш шартлари**

1. Асосий фондлар ва оборот маблағлари, шунингдек, қиймати корхонанинг мустақил балансида акс этадиган бошқа бойликлар корхона мулкини ташкил этади.

2. Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларига ва корхона уставига мувофиқ корхонанинг мол-мулки мулкчилик ҳуқуқи ёки тўла хўжалик юритиш ҳуқуқи асосида унга тегишли бўлиши мумкин.

3. Қуйидагилар корхона мол-мулкини ташкил этувчи манбалардир:

таъсис этувчиларнинг пул ва моддий бадаллари;

маҳсулот, ишлар, хизматларни реализация қилишдан, шунингдек, хўжалик фаолиятининг бошқа турларидан олинган даромадлар;

қимматли қоғозлардан олинадиган даромадлар;

банк ва бошқа қарз берувчиларнинг кредитлари;

капитал маблағ ва бюджетдан дотациялар;

ташкилотлар, корхоналар ва фуқароларнинг текинга ва хайрия мақсадларида берган бадаллари, ионалари, шунингдек мерос тариқасида, айирбошлаш ва совға қилиш йўли билан оладиган даромадлари;

Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган ўзга манбалар.

4. Корхона ўзига қарашли мол-мулкни бошқа корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга сотиш ҳамда топшириш, айирбошлаш, ижарага бериш, вақтинча фойдаланиш учун бепул бериш ёки қарзга беришга, шунингдек, агар Ўзбекистон ССРнинг қонун ҳужжатларида ва корхона уставида ўзга ҳоллар кўзда тутилган бўлмаса, уларни баланс ҳисобидан чиқаришга ҳақлидир.

5. Агар уставда ўзга ҳол кўзда тутилган бўлмаса, корхона ишлаб чиқариш воситалари ва бошқа моддий бойликларни фуқароларга сотишга, бепул беришга, ижарага беришга ҳақли, Ўзбекистон ССРнинг қонун ҳужжатларига мувофиқ фуқаронинг мулки бўла олмайдиган ёки у фойдалана олмайдиган ишлаб чиқариш воситалари ва ўзга моддий бойликлар бундан мустасно.

12-модда. **Табиат ресурсларига эгалик қилиш ва улардан фойдаланиш**

1. Корхона белгиланган тартибда ҳақ эвазига ер ва бошқа табиат ресурсларига эгалик қилади ва улардан фойдаланади, Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида кўзда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

2. Корхона ўз ишлаб чиқаришининг табиий муҳитга салбий таъсирини камайтиришга ва бу таъсирнинг ўрнини қоплашга қаратилган табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини ўз вақтида амалга ошириши шарт. Бундай тадбирлар ўз маблағлари ёки ўзга манбалар ҳисобидан пул билан таъминланиши мумкин.

Корхона ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР қонунларига мувофиқ ер, сув, ер ости бойликлари, ўрмонлар ва бошқа табиат ресурсларидан оқилона фойдаланиш, уларни тиклаш ва муҳофаза қилиш талаблари ҳамда нормаларига риоя этилиши учун жавобгардир, шунингдек ўз фаолияти натижасида етказган зарарни, шу жумладан табиатни муҳофаза қилиш органларининг хулосасига кўра маҳсулотни кам олиш, ишлар ва хизматларни кам бажариш билан боғлиқ зарарни тўлайди.

13-модда. **Корхонанинг ҳуқуқий шахслар ва фуқаролар маблағини жалб этиши**

1. Корхона ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва такомиллаштириш, меҳнат жамоасини ижтимоий ривожлантириш мақсадларида қимматли қоғозлар чиқариш ҳамда сотиш йўли билан ҳуқуқий шахслар ва фуқароларнинг қўшимча пул маблағларини жалб этиш ҳуқуқига эгадир.

2. Корхонанинг қимматли қоғозлар чиқариш ва сотиш тартибини, уларнинг турлари ҳамда бундай қимматли қоғоз эгаларининг ҳуқуқларини ССР Иттифоқи, Ўзбекистон ССР қонунлари белгилайди.

14-модда. **Корхона мулкий ҳуқуқларининг кафолатлари**

Давлат корхонанинг мулкий ҳуқуқлари ҳимоя қилинишига кафолат беради. Давлатнинг корхонага қарашли асосий фондларни, оборот маблағларни ва бошқа мол-мулкни тортиб олишига йўл қўйилмайди, ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида кўзда тутилган ҳоллар бундан мустаснодир.

Фуқаролар, ҳуқуқий шахслар ва давлат идоралари томонидан корхонанинг мулкий ҳуқуқларини бузиш натижасида унга етказилган зарар суд ёки давлат ҳакамлиги қарорига мувофиқ корхонага тўланади.

IV БУЛИМ. КОРХОНАНИ БОШҚАРИШ

15-модда. **Корхонани бошқаришни ташкил этишнинг умумий қоидалари**

1. Корхона ўз уставига мувофиқ бошқарилади. Корхона бошқарув структураси, шакли ва услубларини мустақил аниқлайди, штатларни белгилайди.

Мулкдор ёки хўжаликни тўла юритиш ҳуқуқи субъекти корхонани бевосита ёки ўзи ваколат берган идоралар орқали бошқаради. Мулкдор ёки хўжаликни тўла юритиш ҳуқуқи субъекти ёхуд у ваколат берган идоралар ана шу ҳуқуқларни корхона кенгашига (идорасига) ё бўлмаса корхона уставида кўзда тутилган ҳамда мулкдор ва меҳнат жамоаси манфаатларини ифода этадиган бошқа идорага топширилиши мумкин.

2. Корхона раҳбарини ёллаш (тайинлаш, сайлаш) ва бўшатиш корхона мулки эгасининг ёки хўжаликни тўла юритиш ҳуқуқи субъектининг ҳуқуқи бўлиб, бу ҳуқуқни улар бевосита, шунингдек ўзлари вакил қилган идоралар орқали ёки корхонани бошқариш ҳуқуқи берилган корхона кенгаши, бошқаруви ёхуд бошқа идоралар орқали амалга оширадилар.

16-модда. **Корхонанинг раҳбари**

1. Корхона раҳбари лавозимига ёллаш (тайинлаш, сайлаш), чоғида номзод шахс билан битим (шартнома, келишув) тузилади, унда корхона раҳбарининг ҳуқуқлари, вазифалари ва масъулияти, унинг моддий таъминоти ҳамда эгаллаб турган лавозимидан бўшатиш шартлари СССР ва Ўзбекистон ССРнинг амалдаги қонунларида кўзда тутилган кафолатларни ҳисобга олган ҳолда белгилаб қўйилади.

2. Корхона раҳбари корхона фаолияти билан боғлиқ масалаларни мустақил ҳал қилади, ушбу Қонунда меҳнат жамоаси ва корхона кенгаши умумий йиғилиши (конференцияси)нинг мутлақ ваколатига топширилган масалалар бундан мустасно, корхона номидан ишонч қоғозисиз иш олиб боради, мамлакатдаги ва чет элдаги барча корхоналарда, фирмалар ва ташкилотларда шу корхона манфаатларини ҳимоя қилади, корхона мол-мулкини тасарруф этади, шартномалар, шу жумладан меҳнат шартномаларини тузади, ишонч қоғозлари беради, банкларда ҳисоб рақамлари ва бошқа рақамлар очади, маблағларни тасарруф этиш ҳуқуқидан фойдаланади, дирекциянинг ижроия аппарати штатларини тасдиқлайди, корхонанинг барча ходимлари учун мажбурий буйруқлар чиқаради ва кўрсатмалар беради.

3. Корхона раҳбари ўз ўринбосарларини, бошқарув аппарати раҳбарларини ва таркибий бўлинмалар раҳбарларини мустақил тайинлайди ва ишдан озод қилади.

4. Корхона раҳбари шартномада ёки Ўзбекистон ССРнинг амалдаги қонунларида кўзда тутилган асосларга мувофиқ шартнома муддати тугамай туриб, эгаллаб турган лавозимидан бўшатилиши мумкин.

17-модда. **Корхона кенгаши (бошқаруви)**

1. Корхона кенгаши мулкдор корхонани бошқариш соҳасидаги ўз ваколатларини кенгашга топширган тақдирда тузилади.

Корхона кенгаши (бошқаруви)да, корхона уставида ўзга ҳоллар кўзда тутилган бўлмаса, корхона мол-мулкининг эгаси ёки хўжаликни тўла юритиш ҳуқуқи субъекти томонидан тайинланадиган ва шу корхона меҳнат жамоаси томонидан сайлаб қўйиладиган вакиллар сони баравар бўлади.

2. Корхона кенгаши (бошқаруви)нинг ҳуқуқ ва бурчлари мулкдор ёки хўжаликни тўла юритиш ҳуқуқи субъекти ёхуд у вакил қиладиган идора томонидан тасдиқланадиган кенгаш (бошқарув) тўғрисидаги Низом билан белгиланади.

V БУЛИМ. КОРХОНА ХУЖАЛИК ФАОЛИЯТИНИНГ АСОСЛАРИ

18-модда. **Корхона оладиган фойда**

1. Ҳамма турдаги корхоналарда хўжалик фаолиятининг молиявий натижаларини умумлаштирувчи асосий кўрсаткич фойдадир.

2. Солиқларни ва бюджетга бошқа тўловларни тўлашдан кейин корхонада қолган фойда (соф фойда) тўла-тўкис унинг тасарруфига ўтади. Корхона, агар уставда ўзга ҳол кўзда тутилган бўлмаса, соф фойдани қайси соҳаларга ишлатишни мустақил белгилайди.

Соф фойдани ишлатиш йўлларини танлашга давлат солиқлар, солиқ имтиёзлари, шунингдек, иқтисодий чоралар орқали таъсир кўрсатади.

3. Қонун ҳужжатларида ёки корхона уставида кўзда тутилган ҳолларда соф фойданинг бир қисми корхона меҳнат жамоаси аъзоларига мулк қилиб топширилади.

19-модда. **Корхона ходимининг меҳнат даромадлари**

1. Корхона туридан қатъи назар, ҳар бир ходимнинг меҳнат даромадлари корхона ишининг пировард натижалари ҳисобга олиниб, ходимнинг меҳнатга қўшган шахсий улуши билан белгиланади, солиқлар билан тартибга солинади ва энг кўп миқдори чеклаб қўйилмайди.

2. Барча турдаги корхоналар ходимлари меҳнат ҳақининг энг кам миқдори Ўзбекистон ССР ҳужжатлари билан белгилаб қўйилади.

3. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг шакллари, системалари ва миқдорини, шунингдек ходимлар даромадларининг бошқа турларини корхона мустақил белгилайди.

20-модда. **Корхона фаолиятини режалаштириш**

1. Корхона ўз фаолиятини мустақил режалаштиради ва хом ашё ресурслари ва материалларнинг мавжудлигини ҳамда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотга, бажарилаётган ишга, кўрсатилаётган хизматга бўлган талабларни ҳисобга олиб, тараққиёт истиқболларини белгилайди.

2. Корхона давлат эҳтиёжлари учун шартнома асосида ишлар бажаради, маҳсулот сотади ва хизмат кўрсатади.

21-модда. **Корхонанинг бошқа корхоналар, ташкилотлар, фуқаролар билан хўжалик муносабатлари**

1. Хўжалик фаолиятининг барча соҳаларида корхонанинг бошқа корхоналар, ташкилотлар ва фуқаролар билан муносабатлари шартнома негизига қурилади.

2. Корхоналар нима ҳақда шартнома тузишни танлашда, мажбуриятларни, ўзаро хўжалик муносабатларининг Ўзбекистон ССР қонунларига зид бўлмаган бошқа ҳар қандай шартларини аниқлашда эркиндир.

3. Корхона ўз маҳсулоти ва мол-мулкини, башарти Ўзбекистон ССР қонунларига зид бўлмаса, ўз хоҳишига кўра сотади, шунингдек ўз хоҳиши билан хизматлар кўрсатади.

4. Корхона истеъмолчининг манфаатларини ҳамда унинг маҳсулот, ишлар ва хизматлар сифатига қўядиган талабларини ҳисобга олади. Истеъмолчининг манфаатлари ва ҳуқуқлари ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатлари билан ҳимоя қилинади.

Эркин реализация қилиш тақиқлаб ёки чеклаб қўйилган маҳсулотлар, ишлар, хизматлар турларининг рўйхати Ўзбекистон ССР қонунлари билан белгилаб қўйилади.

22-модда. **Улгуржи савдо, ишлаб чиқаришни таъминлаш ва маҳсулотни сотиш**

1. Корхона бозор талабларини, эҳтимол тутилган шерикларнинг имкониятларини ўрганиш, нарх-навонинг ўзгариши тўғрисидаги ахборот асосида ўз ишлаб чиқаришининг таъминотини, бозорларда (товарлар, хизматлар, молия бозорларида) монополияга қарши қонунларнинг талабларини назарда тутган ҳолда бевосита ёки воситачи орқали олди-сотдини, маҳсулот сотишни ва ўз ишлаб чиқаришининг таъминотини мустақил амалга оширади.

2. Бозорга ўтиш даврида давлат эҳтиёжлари учун ишларни бажараётган ва маҳсулот етказиб бераётган корхоналарни давлат шу ишларни бажариш ва маҳсулотни етказиб бориш учун моддий-техника ресурслари билан таъминлайди.

23-модда. **Нарх-наво ва нарх белгилаш**

Корхона ўз маҳсулотини, ишларини, хизматларини, ишлаб чиқариш чиқитларини мустақил ёки шартнома асосида белгиланадиган нархлар ва тарифларда сотади. Корхона бозорда яккаҳокимлик мавқеини эгаллаган ҳолларда давлат фуқароларни ижтимоий муҳофаза қилиш мақсадларида Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларига мувофиқ нархларни тартибга солади.

24-модда. **Молия ва кредит муносабатлари**

1. Фойда, амортизация ажратмалари, қимматли қоғозларни сотишдан тушган пул, меҳнат жамоаси аъзоларининг, корхоналар, ташкилотлар, фуқароларнинг пай ва ўзга бадаллари, шунингдек, бошқа тушумлар корхона молиявий ресурсларини ташкил этувчи манбалардир.

2. Корхона тижорат шартномаси асосида банк кредитидан, бошқа корхоналарнинг кредитларидан фойдаланади.

3. Корхона пул маблағларини сақлаш ҳамда барча турдаги ҳисоб-китоб, кредит ва касса операцияларини амалга ошириш учун корхона рўйхатга олинган жойдаги ҳар қандай банкда, бошқа жойдаги банкда эса — шу банкнинг розилиги билан ҳисоб-китоб рақамлари ва бошқа ҳисоб рақамлари очишга ҳақлидир.

4. Иш ҳақи тўлаш ва бюджетга тўловлар барча корхоналар учун биринчи галдаги тўловдир. Ҳисоб-китобларнинг бошқа турларини корхона календарь тартибга мувофиқ амалга оширади.

5. Корхона харидор (истеъмолчи)га қарзга олинган маблағ учун фойда тўлаш тартибида қарзга маҳсулот етказиб бериши, ишни бажариши ва хизмат кўрсатиши мумкин. Бундай савдо битимларини расмийлаштириш учун корхона хўжалик оборотида векселни қўллаши мумкин. Корхона фоиз тўлаш шарти билан бошқа корхоналарга кредит бериши мумкин.

6. Корхона кредит шартномалари ва ҳисоб-китоб интизомига риоя этилиши учун тўла жавобгардир. Ҳисоб-китоб қилиш юзасидан ўз мажбуриятларини мунтазам бажармайдиган корхона банк томонидан тўловга қобилиятсиз деб эълон қилиниши мумкин. Бундай корхоналарга таъсир ўтказиш чоралари ва уларни қўллаш тартиби банклар томонидан Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланади.

25-модда. **Капитал қурилиш**

1. Корхона Ўзбекистон ССР қонунларига, республика ҳукумати айрим ҳудуд зоналари бўйича белгилайдиган ҳар хил ишлаб чиқариш турларини жойлаштириш ҳақидаги норматив талабларга, қурилиш нормалари ва қоидаларига, квоталар ва лицензияларга риоя этган ҳолда республика ҳудудида қурилиш жойини танлаб олишда эркиндир.

2. Корхона қурилиш олиб бориш учун ҳар қандай шерикларни танлаб олишда, пудратчи ташкилотлар конкурсини ташкил этишда эркиндир, зарур ҳолларда тегишли қонунларга, тасдиқлаб қўйилган қурилиш нормалари ва қоидаларига амал қилиб, қидирув ишларини олиб боради, қурилиш-монтаж ишларини лойиҳалаш ва бажаришни ўзи амалга оширади.

3. Ҳамма ҳолларда қурилиш лойиҳаси вилоят ёки республика эксперт идоралари даражасида давлат экспертизасидан ўтказилиб, пухталиги, чидамлилиги, расман тасдиқланган хавфсизлик қоидаларига, меҳнатни ва атроф муҳитини муҳофаза қилиш талабларига риоя этилганлиги баҳоланади.

26-модда. **Корхонанинг ташқи иқтисодий фаолияти**

1. Корхона Ўзбекистон ССР қонунларига мувофиқ ташқи иқтисодий фаолиятни мустақил равишда амалга ошириш ҳуқуқига эгадир.

2. Олинган валюта корхонанинг валюта баланси ҳисобига ўтказилади ва ундан корхона мустақил фойдаланади. Корхонанинг валюта тушумидан мазкур корхона ўз валюта маблағи ҳисобидан қилган бевосита валюта харажатлари чегириб ташлангандан сўнг Иттифоқ, республика бюджетларига ва маҳаллий бюджетга валюта ажратмалари ўтказилади.

Иттифоқ, республика бюджетларига ва маҳаллий бюджетларга ажратмалар миқдори Ўзбекистон ССР Қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади. Корхонанинг валюта маблағини ўзга йўл билан тортиб олиш тақиқланади.

VI БУЛИМ. КОРХОНАНИНГ ИЖТИМОИЙ КАФОЛАТЛАРИ

27-модда. **Корхонанинг ижтимоий фаолияти**

1. Ижтимоий тараққиёт масалалари, шу жумладан меҳнат шароитларини яхшилаш ва иш вақтининг узунлиги масалалари, меҳнат жамоаси аъзолари ва улар оилаларининг дам олиш, турмуш шароитларини ва сиҳат-саломатлигини яхшилаш масалалари, корхонанинг истеъмол фонди ҳисобидан амалга ошириладиган мажбурий тиббий суғурта кафолатлари масалалари Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларига мувофиқ меҳнат жамоаси томонидан корхоналар маъмурияти иштирокида ҳал қилинади.

Корхона амалдаги қонунларда белгилаб қўйилган тартибда ва миқдорда давлат ижтимоий суғурта фондига ва пенсия фондига пул ўтказиши шарт.

2. Корхона бу ерда ишловчи барча ходимлар учун хавфсиз меҳнат шароитини таъминлашга мажбур бўлиб, уларнинг саломатлигига ва меҳнат қобилиятига етказилган зарар учун қонунларда белгилаб қўйилган тартибда жавобгар бўлади.

3. Пенсияга чиққунга қадар корхонада меҳнат қилган пенсионерлар тиббий хизмат, уй-жой билан таъминланиш, соғломлаштириш ва профилактика муассасаларига йўлланмалар олиш борасида корхонадаги мавжуд имкониятлардан, шунингдек, жамоанинг умумий йиғилиши (конференцияси) қарорига мувофиқ бошқа ижтимоий хизматлар ва имтиёзлардан унинг ходимлари билан баравар фойдаланадилар.

4. Корхона хотин-қизларнинг меҳнат ва турмуш шароитини мунтазам яхшилашга, ёш болали аёлларни иш куни қисқартирилган асосан кундузги иш билан таъминлашга, ҳомиладор аёлларни меҳнат шароити зарарсиз енгилроқ ишга ўтказишга, шунингдек, аёлларга қонунларда кўзда тутилган бошқа имтиёзларни беришга мажбурдир. Меҳнат шароити зарарли бўлган корхона меҳнат жамоасининг розилиги билан хотин-қизларга енгилроқ иш бериш учун цехлар, участкалар барпо этиши мумкин.

5. Корхона меҳнат жамоасига хизмат қиладиган ва унинг таркибига кирмайдиган тиббий муассасалар ходимларини, болалар, маданий-маърифий, соғломлаштириш, ўқув ва спорт муассасалари, умумий овқатланиш ташкилотлари ва бошқа ташкилотларнинг ходимларини моддий рағбатлантириши мумкин.

(Давоми учинчи бетда).

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Қонуни

ЎЗБЕКИСТОН ССРдаги КОРХОНАЛАР ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

6. Фуқароларнинг, халқ депутатларининг корхонага илтимослари ва мурожаатларига доир масалаларни кўриб чиқиш ва ҳал этиш фақат корхона маъмуриятининг вазифаси бўлиб, бу иш фуқароларнинг ўз зиммасига юклаб қўйилиши мумкин эмас.

28-модда. **Корхонанинг меҳнат жамоаси, унинг ваколатлари**

1. Ўз меҳнати билан корхона фаолиятида меҳнат шартномаси (битим, келишуви), шунингдек ходимнинг корхона билан меҳнат муносабатларини тартибга солувчи бошқа шакллар асосида қатнашувчи барча фуқаролар шу корхонанинг меҳнат жамоасини ташкил этадилар.

2. Корхоналар меҳнат жамоаси ваколатларини амалга оширишнинг асосий шакли умумий йиғилиш (конференция)дир.

29-модда. **Корхона меҳнат жамоасининг умумий йиғилиши (конференцияси)**

Меҳнат жамоасининг умумий йиғилиши (конференцияси):

корхона мол-мулкини сотиб олиш билан боғлиқ масалаларни ҳал қилади;

корхона маъмурияти билан жамоа шартномаси (битими) тузиш зарурлиги тўғрисидаги масалани ҳал қилади, бундай шартнома (битим) лойиҳасини кўриб чиқади ва уни меҳнат жамоаси номидан имзолаш учун касаба уюшмаси қўмитасига ёки бошқа органларга ваколат беради;

корхона кенгашига вакиллар сайлайди (уларни чақириб олади), уларнинг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботларни тинглайди;

ўз ходимлари учун қўшимча отпускалар, қисқартирилган иш куни ва ишлаб топилган ҳамда истеъмолга сарфланадиган маблағлар доирасида бошқа ижтимоий имтиёзлар белгилайди.

30-модда. **Жамоа шартномаси (битими)**

Жамоа шартномаси (битими) ҳамма турдаги корхоналарда тузилиши мумкин ва у Ўзбекистон ССРнинг амалдаги қонунларига зид бўлмаслиги лозим.

Корхонадаги ишлаб чиқариш ва меҳнат муносабатлари, меҳнатни муҳофаза қилиш, жамоанинг ижтимоий тараққиёти ва жамоа аъзоларининг саломатлиги масалалари жамоа шартномаси (битими) билан тартибга солинади.

Жамоа шартномаси (битими) тузиш ёки уни бажариш чоғида келишмовчилик чиққан тақдирда бу келишмовчилик Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳал этилади.

VII БУЛИМ. КОРХОНА ВА ДАВЛАТ

31-модда. **Корхоналар ҳуқуқлари ва манфаатларининг кафолатлари**

1. Давлат корхона ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишига кафолат беради.

Корхона хўжалик фаолиятини ва ўзга фаолиятни амалга ошириш чоғида ўз ташаббуси билан Ўзбекистон ССРнинг амалдаги қонунларига зид келмайдиган ҳар қандай қарорларни қабул қилишга ҳақлидир.

Корхонанинг хўжалик фаолияти ва ўзга фаолиятига Ўзбекистон ССР қонунларида кўзда тутилган ҳоллардан ташқари давлат, жамоат ва кооператив идораларининг аралашишига йўл қўйилмайди.

2. Республика ва маҳаллий давлат ҳамда жамоат идоралари ва уларнинг мансабдор шахслари корхонага дахлдор қарорларни қабул қилиш чоғида ва ўзларининг шу корхона билан муносабатларида ушбу Қонун қоидаларига риоя этилиши учун жавобгардирлар.

Давлат идоралари ва мансабдор шахслар ўзларининг қонунларда белгилаб қўйилган ваколатларига мувофиқ тарздагина корхонага кўрсатма беришлари мумкин. Давлат идоралари ёки ўзга идоралар ўз ваколатларига ёки қонун талабларига мос келмайдиган ҳужжатни қабул қилган тақдирда корхона бундай ҳужжатни ҳақиқий эмас, деб эътироф этиш тўғрисида ариза билан суд ёки давлат ҳакамлигига мурожаат қилишга ҳақлидир.

Корхона ҳуқуқини бузган давлат идораси ёки ўзга идора ёхуд уларнинг мансабдор шахслари кўрсатмаларини бажариш натижасида, шунингдек бундай идоралар ёки уларнинг мансабдор шахслари корхонага нисбатан қонунда кўзда тутилган бурчларини тегишлича амалга оширмаганликлари оқибатида корхонага етказилган зарар ана шу идоралар томонидан тўланиши керак. Зарарни тўлаш тўғрисидаги низоларни суд ёки давлат ҳакамлиги ўз ваколатларига мувофиқ ҳал қилади.

32-модда. **Корхона хўжалик фаолиятининг ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитлари**

1. Давлат корхоналарга, мулкчилик шаклидан қатъи назар, хўжалик юритишнинг тенг ҳуқуқий ва иқтисодий шароитларини таъминлайди.

2. Давлат бозорни ривожлантиришга кўмаклашади, монополияга қарши тадбирларни амалга оширади, барча меҳнаткашларнинг ижтимоий кафолатларини таъминлайди.

Рақобатчининг обрўсини туширишга қаратилган хатти-ҳаракатларга, ишлаб чиқариш квоталари, сотиш ва таъминот бозорларини бўлиб олиш, эркин рақобатни чеклаш мақсадида корхоналар ўртасида монопол нархнавони ушлаб туриш ҳақидаги ҳар қандай тил бириктиришларга йўл қўйилмайди. Акс ҳолда корхона монополияга қарши қонунларга мувофиқ жавобгарликка тортилади.

Давлат қонун асосида, ҳуқуқни ҳимоя қилувчи ва молия органлари орқали рақобат қилиш эркинлигини таъминлайди, истеъмолчиларни уларнинг ҳуқуқлари камситилишидан, хўжалик фаолиятининг ҳар қандай соҳасида монополизм кўринишларидан муҳофаза қилади.

3. Корхона хўжалик оборотига киритаётган буюмлар фирма белгисини ёки буюмнинг рамзини, буюмни таърифлайдиган бошқа маълумотларни кўрсатган ҳолда маркировка қилиниши шарт. Ўзга фирма ва товар белгиларини, шунингдек, бир ишлаб чиқарувчининг буюмларини бошқа ишлаб чиқарувчиларнинг буюмлари билан чалкаштириб юборишга (ўхшатишга) имкон берадиган ҳар қандай маълумотларни ўзлаштириб олишга йўл қўйилмайди. Бу масалаларда чиққан низолар суд тартибида ҳал қилинади.

33-модда. **Ҳисоб ва ҳисобот**

1. Корхона ўз иши натижаларининг оператив ва бухгалтерия ҳисобини амалга оширади, статистика ҳисоботи олиб боради.

Давлат статистика ҳисоботи шаклларини давлат статистика идоралари белгилайди ва у фақат амалий маълумотларни, шунингдек бундай маълумотлар қаерга ва қайси муддатда тақдим этилишини белгилаб беради. Ушбу Қонунда белгиланган тартибни бузган ҳолда статистика ҳисоботини тақдим этишни талаб қилиш тақиқланади.

2. Корхонанинг мансабдор шахслари давлат ҳисоботини бузиб кўрсатганликлари учун Ўзбекистон ССР қонунларида белгилаб қўйилган интизомий, моддий ёки жиноий жавобгарликка тортиладилар.

34-модда. **Корхонанинг тижорат сири**

1. Корхонанинг тижорат сири деганда корхонанинг ишлаб чиқариши, технология ахбороти, бошқаруви, режалаштириши, молияси ва бошқа фаолияти билан боғлиқ бўлган ҳамда эълон қилиш (топшириш, очилиб қолиши) унинг манфаатларига зарар етказиши мумкин бўлган, давлат сири бўлмаган маълумотлар тушунилади.

2. Тижорат сирини ташкил этувчи маълумотлар таркиби ва ҳажми, уларни ҳимоя қилиш тартиби корхона раҳбари томонидан белгиланади.

Корхона фаолиятининг турларини (агар улар ҳақидаги маълумотлар тижорат сири бўла олмаса) СССР ҳукумати, Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинети корхоналар атроф-муҳитни ифлослантираётганлиги ёки жамиятга зарар келтириши мумкин бўлган бошқа салбий фаолиятлар тўғрисидаги маълумотларни яширишининг олдини олиш мақсадида белгилаб қўяди.

3. Корхонанинг тижорат сири бўлган маълумотларни эълон қилганлик, бундай маълумотларни сақлаш тартибини бузганлик учун жавобгарлик Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

35-модда. **Корхонанинг масъулияти**

1. Шартнома мажбуриятларини, кредит — ҳисоб-китоб ва солиқ интизомини, маҳсулот сифатига қўйиладиган талабларни, хўжалик фаолиятини амалга оширишнинг бошқа қоидаларини бузганлик учун корхона Ўзбекистон ССР қонунларида кўзда тутилгандек тўла мулкий жавобгар бўлади.

2. Корхона ер ва бошқа табиат ресурсларидан оқилона фойдаланиш, атроф-муҳитни муҳофаза этиш талабларига амал қилмаслик, уни ифлослантириш ва бошқа зарарли таъсирлар оқибатида ишлаб чиқариш хавфсизлиги қоидаларини, санитария-гигиена нормаларини ҳамда корхона ходимларини, аҳолининг ва маҳсулот истеъмол қилувчиларнинг саломатлигини ҳимоя қилиш талабларини бузганлик оқибатида етказилган зарарни қоплаши, шунингдек ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР қонунларида белгиланган миқдорда жарима тўлаши шарт.

Табиатдан фойдаланиш режимини бузаётган корхона фаолияти йўл қўйилган камчиликлар тугатилгунига қадар Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларида кўзда тутилган тартибда тўхтатиб қўйилиши мумкин.

36-модда. **Корхона фаолиятини назорат қилиш**

1. Корхонанинг молиявий-хўжалик фаолияти мулкдорнинг ташаббуси билан ва бир йилда кўпи билан бир марта тафтиш қилиниши мумкин.

2. Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатлари билан корхоналар фаолиятининг айрим жиҳатларини текшириш вазифаси юкланган солиқ ва бошқа давлат идоралари бундай текширувларни зарурат туғилганида ва қатъиян ўз ваколатлари доирасида амалга оширишлари мумкин. Корхона ана шу идораларнинг ваколатига кирмайдиган масалалар юзасидан мазкур идораларнинг талабларини бажармасликка ва назорат соҳасига кирмаган материаллар билан уларни таништирмасликка ҳақлидир.

3. Барча турдаги текширувлар ва тафтишлар корхонанинг нормал ишлашига халақит бермаслиги керак. Тафтишлар ва текширувларнинг натижалари корхонага хабар қилинади.

37-модда. **Корхонанинг давлат бошқаруви идоралари ва халқ депутатлари маҳаллий Советлари билан муносабатлари**

1. Корхонанинг давлат бошқаруви идоралари ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш идоралари билан ўзаро муносабатлари ушбу Қонунга ҳамда ана шу идораларнинг ваколатларини белгилаб берувчи Ўзбекистон ССР бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ ташкил этилади.

2. Корхона халқ депутатлари маҳаллий Советлари ҳудудни комплекс иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш бўйича маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан амалга ошириладиган ишларда ихтиёрий равишда шартнома асосида қатнашади.

Корхона халқ депутатлари маҳаллий Советининг ёки бошқа ваколатли давлат идораларининг қарори билан шу идоралар маблағлари ҳисобидан меҳнат қобилияти чекланган шахслар учун махсус иш жойларини барпо этиши шарт.

3. Халқ депутатлари маҳаллий Советлари корхонага қарашли уй-жой ва ишлаб чиқариш майдонини, айрим объектларни тортиб олишига йўл қўйилмайди.

VIII БУЛИМ. КОРХОНАНИ ТУГАТИШ ВА ҚАЙТА ТАШКИЛ ЭТИШ

38-модда. **Корхонани тугатиш ва қайта ташкил этиш шартлари**

1. Корхонани тугатиш ва қайта ташкил этиш (бирлаштириш, қўшиш, бўлиб юбориш, ажратиш қайтадан тузиш), корхона мол-мулки эгасининг ёки шундай корхоналарни тузишга ваколатли бўлган идоралар қарорига биноан ёхуд суд ёки ҳакамликнинг қарорига биноан амалга оширилади. Синган корхоналарни тугатиш Ўзбекистон ССРнинг қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

2. Корхонани қайта ташкил этиш ва тугатиш чоғида ишдан бўшатилаётган ходимларга Ўзбекистон ССР қонунларига мувофиқ уларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларига риоя этилишига кафолат берилади.

3. Корхона давлат рўйхати реестридан чиқариб юборилган пайтдан бошлаб қайта ташкил этилган ёки тугатилган ҳисобланади.

4. Корхона бошқа корхона билан қўшилган тақдирда мазкур корхоналарнинг ҳар бирига таааллуқли барча мулкий ҳуқуқлар ва мажбуриятлар қўшилиш натижасида вужудга келган корхонага ўтади.

Бир корхонанинг бошқа бир корхонага қўшилиши чоғида унинг барча мулкий ҳуқуқлари ва мажбуриятлари қўшиб олган корхонага ўтади.

5. Корхона бўлиб юборилган тақдирда қайтадан ташкил этилган корхонанинг мулкий ҳуқуқлари ва мажбуриятлари ана шу бўлиб юбориш натижасида вужудга келган янги корхоналарга бўлиб юбориш ҳужжатлари (баланси)га мувофиқ тегишли қисмларда ўтади.

Корхонадан битта ёки бир нечта янги корхонани ажратиб чиқариш чоғида қайтадан ташкил этилган корхонанинг мулкий ҳуқуқлари ва мажбуриятлари бўлиб юбориш ҳужжати (баланси)га мувофиқ тегишли қисмларда уларнинг ҳар бирига ўтади.

6. Бир корхонани бошқа корхона қилиб ўзгартириш чоғида аввалги корхонанинг барча мулкий ҳуқуқлари ва мажбуриятлари қайтадан ташкил этилган корхонага ўтади.

39-модда. **Тугатиш комиссияси**

1. Корхона мулкдор ёки у ваколат берган идора тузган, корхона синган тақдирда эса суд ёки ҳакамлик тузган тугатиш комиссияси томонидан тугатилади. Уларнинг қарорига биноан корхонани унинг бошқарув идораси тугатиши мумкин.

Корхонани тугатиш тўғрисида қарор қабул қилган мулкдор, суд (ҳакамлик) ёки корхонани барпо этишга ваколатли бўлган идора тугатиш тартиби ва муддатини, шунингдек, қарз берганларнинг даъво қилиш муддатларини белгилайди. Бу муддат тугатиш эълон қилинган кундан бошлаб икки ойдан кам бўлмаслиги керак.

2. Тугатиш комиссияси ёки корхонани тугатишни амалга ошираётган бошқа идора корхона жойлашган ердаги расмий матбуотда уни тугатиш ва қарз берганларнинг даъволарини қабул қилиш тартиби ва муддати тўғрисида эълон беради. Тугатиш комиссияси (тугатишни амалга ошираётган идора) ана шу эълон билан бир қаторда корхонага дебиторлик қарзини ундириб олиш ва қарз берганларни корхона тугатилганидан хабардор қилиб, уларнинг даъволарини аниқлаш ишларини бажариши шарт.

Тугатиш комиссияси (тугатишни амалга ошираётган идора) тугатилаётган корхонанинг мол-мулкини баҳолайди ва қарз берганлар билан ҳисоб-китоб қилади, тугатиш балансини тузади ва уни эгалик қилувчига ёки тугатиш комиссиясини тайинлаган идорага тақдим этади. Тугатиш комиссияси ўз айби билан етказилган зарар учун жавобгар бўлади. Зарарни ундириб олиш миқдорлари ва тартибини давлат ҳакамлиги ёки суд белгилайди.

40-модда. **Қарз берганларнинг даъволарини қондириш**

1. Тугатилаётган корхонага қарз берганларнинг даъволари ана шу корхонанинг мол-мулкидан қондирилади. Бунда биринчи навбатда бюджет олдидаги қарзлар қондирилади ва тугатилаётган корхона тасарруфида бўлган ерларни қайтадан тиклаш харажатлари қопланади.

2. Даъво қилиш учун белгиланган муддат ўтганидан кейин аниқланган ва қилинган даъволар биринчи навбатдаги даъволар, аниқланган даъволар, шунингдек, белгиланган муддатда маълум қилинган даъволар қондирилгандан кейин корхонанинг қолган мол-мулкидан қондирилади.

3. Мол-мулк етишмаганлиги учун қондирилмаган даъволар бекор қилинган деб ҳисобланади. Тугатиш комиссияси (тугатишни амалга оширган идора) тан олмаган даъволар ҳам, агар қарз берувчилар даъвони тўла ёки қисман тан олмаслик тўғрисидаги хабарни олган кундан эътиборан бир ой муддат ичида ўз талаблари қондирилиши тўғрисида суд ёки давлат ҳакамлигига даъво қилмаган бўлсалар, бекор қилинган деб ҳисобланади.

4. Корхонани тугатиш чоғида фуқаронинг шикастланганлиги ёки саломатлигига бошқа хил зарар етганлиги ёхуд ўлими муносабати билан шу корхонадан ундириладиган вақтинчалик тўловларга пул ажратилади.

5. Корхонани тугатиш чоғида меҳнат жамоаси аъзосининг қўшган ҳиссаси қарз берганларнинг даъволари уставда кўзда тутилган шартлар асосида ва тартибда қондирилгандан сўнг унга пул шаклида ёки қимматли қоғозлар билан берилади.

6. Қарз берганларнинг ва меҳнат жамоаси аъзоларининг даъволари қондирилгандан кейин қолган мол-мулкдан мулкдорнинг кўрсатмасига биноан фойдаланилади.

7. Корхона қайтадан ташкил этилганида унинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари қонуний ворисларига ўтади.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 15 февраль.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«ЎЗБЕКИСТОН ССРдаги КОРХОНАЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУНИНИ КУЧГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонуни эълон қилиниши биланоқ кучга киритилсин; 21-модданинг давлат корхоналарига тааллуқли бўлган 2-банди 1992 йил 1 январдан кучга киритилсин.

2. Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинети уч ойлик муддат ичида:

— Ўзбекистон ССР қонун ҳужжатларини Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги Қонунига мослаш ҳақидаги таклифларни Ўзбекистон ССР Олий Кенгашига тақдим этсин;

— Ўзбекистон ССР ҳукуматининг қарорларини «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР қонунига мувофиқ ҳолга келтирсин;

— Ўзбекистон ССР вазирликлари, давлат қўмиталари ва идоралари қабул қилган ва «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунига зид бўлган норматив ҳужжатлар вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар томонидан қайта кўриб чиқилишини ва бекор қилинишини таъминласин;

— эркин сотилиши (кўрсатилиши) ман этилган ёки чекланган маҳсулотлар, ишлар, хизматлар, ишлаб чиқариш чиқиндилари турларининг рўйхатини, шуғулланиш учун махсус рухсатнома (лицензия) талаб этиладиган хўжалик фаолияти турларининг рўйхатларини, шунингдек лицензияли фаолият билан шуғулланиш учун рухсатнома бериш ва уларни бекор қилиш тартибини белгиласин;

— корхоналарни давлат рўйхатидан ўтказиш учун зарур бўладиган ҳужжатларнинг рўйхатини белгиласин.

Тегишли қонун ҳужжатлари қабул қилингунга қадар бир ой муддат ичида:

— 1991 йил учун жумҳурият ҳудудидаги барча турдаги корхоналар ходимларининг меҳнатига тўланадиган энг кам ҳақни;

— бозорда яккаҳокимлик қилаётган корхоналарнинг маҳсулотига бўлган нархни бошқариш тартибини;

— корхоналарнинг ташқи иқтисодий фаолият билан шуғулланиш тартиби ва шартларини, шунингдек жумҳурият ва маҳаллий бюджетга валюта ажратмалари ставкаларини;

— Иттифоқ, жумҳурият, мухтор жумҳурият, чет эл ҳуқуқий шахслари ва фуқароларнинг мулки тўла ёки улушбай асосида қатнашадиган корхоналарни яратиш ва уларнинг фаолият тартибини белгиласин.

3. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон ССРнинг қонунлари «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунига мувофиқлаштирилгунига қадар Ўзбекистон ССРнинг ушбу Қонунга зид бўлмаган амалдаги қонун ҳужжатлари қўлланаверади. Айни пайтда ушбу Қонун кучга киритилгунча қабул қилинган, фақат Қонун билан бошқариладиган масалалар хусусидаги Ўзбекистон ССР ҳукуматининг қарорлари тегишли ҳужжатлар қабул қилингунга қадар амал қилади.

4. Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг Саноат, халқ истеъмоли моллари, аҳолига хизмат кўрсатиш ва савдо қўмитаси «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунининг ижросини назорат қилсин ҳамда жумҳуриятда унинг қандай бажарилаётганлиги ҳақида Ўзбекистон ССР Олий Кенгашига 1992 йилнинг январь ойида маълум қилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 15 февраль.

(Давоми. Боши 1-бетда).

оиласида фарзандлари кўп, отаси урушга кетган, жуда ночор бўлиб қолган оилалар тўғрисида қаттиқ ғамхўрлик қиларди.

Юқорининг топшириғи, умумишига зид келадиган қарорлар, кўрсатмаларни кўр-кўрона бажармасди. У билан бирга ишлаган, партия ходими шундай ҳикоя қилади.

— Бир куни шундай суҳбатнинг гувоҳи бўлганман, — дейди у. — Кечга томон райкомдан телефон қилиб қолишди.

— Эртага партия йиғилиши ўтказиладими?

— Ҳа, шундай, — деб жавоб берди Абдулла ака.

— Кимни партком қилиб сайлайсизлар?

— Нега энди, ўзи яхши ишлаяпти-ку, энди ишни ўрганиб олди-ку?

— Абдулла ака, —деган овоз эшитилди трубкадан, — Ўзингизни билиб-билмасликка олманг. Ахир мавжуд бўлган қарорга биноан бир киши икки йилдан ортиқ...

— Тўғри айтасиз, биламан, — деб жавоб берди раис. — Лекин бу қарорнинг бемаънилигини ҳам яхши биламиз-ку.

— Энди ўзингиздан қолар гап йўқ, биз бажаришга, бўйсунишга мажбурмиз.

Раис тутоқиб кетди.

— Майли, иложини қилармиз, — деди-да, — жаҳл билан трубкани қўйиб қўйди.

Мажлисга ҳамма коммунистлар йиғилди. Партия ташкилотининг секретари ҳисоб бериб бўлди. Музокаралар тугади. Сайлов бошланди.

— Менда бир таклиф бор, — деди Абдулла ака, — ҳисобчи Абдураҳмонни партия комитети секретари қилиб сайласак, Абдураҳмон эплайолмайман, деб тайсаллади.

— Эплайсан, ука, — деди раис.

Ҳамма бу таклифни маъқуллади. Аввалги партком секретари ўринбосар қилиб сайланди.

Мажлисдан сўнг Абдулла ака Абдураҳмонни ёнига чақириб олди.

— Гап бундай, ука, — деди — сен ҳисобчилигингни қилаверасан, далага чиқмайсан, лекин партиявий ишлар билан ўринбосаринг шуғулланаверади. У тайинлади... Қоғозбозлик, мажлисбозлик билан маҳсулот кўпаймайди. Кўпроқ амалий иш билан шуғулланларинг.

Бир ойдан сўнг яна партия мажлиси чиқарилди. Абдулла аканинг таклифи ва бошқаларнинг қўллаб-қувватлаши билан Абдураҳмон «ишдан» олинди. Яна аввалги секретарь ўз ўрнига сайланди. Буни эшитиб, райком котиби анча хуноб бўлди.

— Бу қанақаси, Абдулла ака, — деди у. — Хоҳлаган пайтда партком секретарини ўзгартираверасизми?

— Энди шундай бўлиб қолди-да, — деди Абдулла ака, ётиғи билан, — айтган эдим-ку, ўзи яхши ишлаяпти, деб. Кўпчиликнинг кўзи олдида бир ҳалоллаб олдик-да.

— Оббо сиз-ей, — деди райком секретари кулиб,— йўлини топибсиз-да, бир жиҳатдан қилган ишингиз тўғри.

Ўша пайтда оғзига кучи етмаган айрим одамлар раис ҳукмини ўтказибди-да, деб гап қилишганди. Аслида-чи? Раис етук бир кадрни авайлаган, кўнглини ўкситмаган, келгусидаги истиқболи учун йўл очиб берган эди.

Ана шундай қатъиятли, бир сўзли, ўзининг ҳақлигини билгач, буни исбот қилиб бериш учун жонжаҳди билан курашадиган, фидойи одам эди.

Отанинг сўзи билан иши бир эди. Эслашларига қараганда Абдулла ака баъзан ярим кечада фермада пайдо бўлар, ғўза парвариши даврида тунда сув қўяётганлар олдига бориб қоларди. У уста пахтакоргина эмас, ишбилармон чорвадор сифатида ҳам машҳур эди.

— Мен яхши биламан ва эслайман, — дейди Абдулла аканинг садоқатли шогирдларидан бири Юсуф Толипов. — Келес массивида боқилаётган қўйларни кўздан кечиргани борганларида қарангки, бир-иккита бегона қўй аралашиб қолган бўлса ҳам билардилар. Яна бир одатлари бор эди у кишининг. Ҳар ҳафтада бир марта, албатта, қорамолчилик фермасига бориб, у ердаги молларни бирмабир кўздан кечириб чиқардилар. Сал мазаси йўқ, оёғи чалишиброқ юраётган мол бўлса, бунингни ажрат, чорасини кўр, деб тайинлардилар. Шартми, ҳозир 10—12 литр сут бериб турибдику, деб эътироз билдиришса, йўқ, бўлмайди, бир мири фойда деб, уч мири зиён қилиб қолишимиз мумкин, дер эдилар. Чиқитга чиқарилган моллар ўрнига ўзлари бош бўлиб, бозордан бўлса ҳам танлаб сигир сотиб олиб келиб, уларни олти ойгача алоҳида ерда ажратиб боқиб, обдон соғлом бўлиб кетганига ишонч ҳосил қилгач, сўнг подага қўштирардилар.

Чорвачиликда тартиб-интизом ана шундай қаттиқ бўлганлиги учун ҳам хўжаликда пахта билан бирга чорва ҳам равнақ топганди. Моллар касалликка чалинмас, энг муҳими зот айнимасди. Ўша пайтда фермада бор-йўғи тўрт-беш одам хизмат қилган. Лекин 1,5 минг тоннага етказиб сут олинган. Кўп миқдорда гўшт етиштирилган. Ҳозир эса фермага ўнга яқин одам раҳбарлик қилади. Лекин минг тоннага етар-етмас сут олинмоқда. Гўшт, кўпаймаяпти.

Гапирамиз десак гап кўп... Оилада ғамхўр бўлиш билан бирга «қаҳри қаттиқ» ота эдилар. Фарзандларини бўш қўймас эдилар. Чой-пойингни ичиб бўлдингми, уйда юмушинг йўқми, дарсингни тайёрлаганмисан, далага чиқ!

Бўй-басти, келбати отасига ўхшаб кетган Маҳмуджон шундай эслайди:

— Биз бунга кўникиб қолгандик. Кўпинча онамиз, опа-сингилларимиз, акаларимиз билан бирга далага чиқиб кетардик, эл қатори кечгача ишлаб қайтардик.

— Боламиз-да, — дейди Маҳмуджон, — ўша пайтда раис бўла туриб отамиз нега бизга «раҳм» қилмайди, дурустгина кийим-кечак ҳам қилиб бермайди, деб хафа бўлардик. Энди билсам, тўғри қилган эканлар. Нега раиснинг болалари ажралиб туриши керак. Унда бошқаларнинг кўнгли ўксимайдими, деб мулоҳаза қиларканлар. Кам бўлмадик, ҳозир мен механизация бўйича бухгалтер ҳамда колхоздаги шон-шуҳрат музейи директори бўлиб ишлаяпман. Аҳмаджон география ўқитувчиси, Назира химия-биологиядан сабоқ беради. Исматилламиз агроном-энтимолог. Фарида рус тили ва адабиёти ўқитувчиси, Асатилламиз 28 ёшга тўлганда қазо қилганди.

— Кечирасиз, отангиз неча ёшда оламдан ўтганлар?

— Эллик олти ёшларида, — дейди Маҳмуджон чуқур хўрсиниб, — мен у маҳалда ёш бола эдим. Лекин яхши эслайман. Кечга томон даладан чарчаб келдилар. Бироз мазам бўлмай турибди, ичим музлаётгандек, дедилар акамга.

— Ундай бўлса дўхтир-пўхтир чақириб келай.

— Дўхтиринг нима қиларди, — деди отам, — Агар билсанг, мени дўхтирим, шифокорим дала.

Афсус ота далага «шифокорлари» билан учрашишгани чиқа олмадилар. Ўша куни оламдан ўтдилар. Ана шунга ҳам йигирма беш йил бўлибди-я...

Бу йиллар орасида хўжаликда раислар икки-уч бор ўзгарди. Лекин колхознинг аввалги шуҳрати сўниб борарди.

Ўтган йилнинг декабрь ойида колхозда умумий йиғилиш бўлди. Деҳқонлар бу йиғилишга атайлаб узоқ-яқиндан келишган эди. Улар хўжаликнинг аҳволидан, кўп тармоқлар издан чиққанлигидан нолиб, куюниб гапирдилар. Ўнга яқин тажрибали, етук ходимлар маъмурият билан чиқишолмай, бошқа хўжаликларга кетиб қолишди. Бу аҳволга ортиқ чидаб бўлмасди.

— Сен, болам, — деб айтди бир чол, раисга таъна қилиб. — Абдулланинг арвоҳини хафа қилдинг, кўзингни оч, киясига учрайсан. Энди бундан буён сенга ишонмаймиз.

Залда ғала-ғовур кўтарилди. Ҳар ер — ҳар ердан отанинг гапларини маъқулловчи овозлар эшитилди.

— Энди гап шундай, — деди ота райком котибига мурожаат қилиб, — Юсуф Толиповни ўзларинг катта қилиб, ўзларинг олиб кетгандиларинг, ўзларинг ишдан тушириб, пастлатдиларинг, мана энди ҳозир РАПОингга раис қилибсанлар. Унинг биз билан ишлагани кўпроқ фойда келтиради, деб ўйлайман. Қайтиб келсин, бизга раис бўлсин. Кўпчиликнинг талаби бу.

Ҳамма қарсак чалиб юборди.

Боядан бери нима бўлаётганлигини тушунолмай ўтирган Юсуф Толипов бирдан сергак тортди. У ўйларди. Сирасини айтганда унинг амалга қизиқадиган жойи қолгани йўқ. Фарзандларидан тинган, ҳаммаси уйли-жойли. Тирикчилиги ўтиб турибди. Ёши салкам олтмишга бориб қолди. «Энди ўзимни қийнаб нима қиламан. Нима деб жавоб берсамикин. Рози бўлайми, йўқми? Иккинчи томондан орият, номус деган нарса ҳам бор. Айтишяпти-ку, сени ёлғизлатиб қўймаймиз, ёрдамлашамиз, ишон, деб. Абдулла аканинг руҳи ҳам шод бўлади. Колхознинг аввалги шуҳратини тиклашимиз шарт». Шу пайтда у ҳаяжонда эди. Тақдирига шукрона айтарди. Абдулла Ортиқовдан сўнг раислик қилган йилларида ҳар ҳолда ёмон ишламаган, одамларга озми-кўпми яхшилик қилиб ҳурматларини қозонган эканки, яна йўқлаб қўмсашяпти. «Шундай бўлгач, йўқ десам қандай бўларкин, мени одам қилган, тарбия берган жамоага ҳурматсизлик қилган бўлмайманми?»

Одамлар унга ишонч билдириб, Юсуф Толиповни раис қилиб сайлашди. Катта умид боғладилар. Биз ҳам бу ишонч оқланади, деб ўйлаймиз. Хўжалик шуҳрати, албатта, яқин йилларда тикланади. Чунки устоз Абдулла аканинг руҳи улар билан бирга.

Бугун уста пахтакор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, колхоз тузумининг асосчиларидан бири Абдулла ака Ортиқов таваллуд топган кунга 80 йил тўлди. У мураккаб кураш йилларида оёққа қўйиган ва кейинчалик республикада йирик жамоа хўжаликларидан бирига айланган Янгийўл районидаги «Ленинизм» колхозида ана шу санага бағишлаб хотира кечаси ўтказилади. Эл ардоғида бўлган Абдулла ака Ортиқовнинг ажойиб ишлари, мерос қилиб қолдирган бой тажрибалари ёдга олинади, ҳамқишлоқлари, ёру дўстлари унинг руҳига яна бир бор таъзим қиладилар. Йиллар ўтган сари яхши одамлар қадри ортаверади. Абдулла ака ана шундай яхши инсонлардан эди. Яхши инсонлар эса уни билганлар қалбида мангу яшайди.

Носир РИХСИЕВ,
Шароф УМУРЗОҚОВ.

Наврўз

ИШҚ ВА ГУЛ

Фасли баҳор қиз чиройин,
Расо кўз-кўз айлади,
Гулзор ичра кезган ойнинг,
Дилин гулга бойлади.
Ғунчалардин йўлларига,
Аямай хўб сочди зар,
Гул туттирди қўлларига,
Бахтига тилаб зафар.
Қиз шивирлар гулга аста:
«Қалбимда кулди қуёш»,
Гул дейдики, «Мен ҳавасда,
Шунинг-чун эгдимда, бош».
Қиз ёзади юрак розин,
«Нурга тўлибди олам».
Гул таратар ҳаёт созин
Кўнгилларни этиб ром.
Бу суҳбатга бўлиб гувоҳ,
Офтоб чеҳра келинчак,
Олов ишқдин топиб огоҳ,
Тутди қизга гул, чечак.

Саид ВАЛИ.

В. ТЎРАЕВ сурат- лавҳаси.

БОЛАЛАР ҲАМ НЕЪМАТЛАРДАН ТОТИНСИН

Ҳар қандай тантаналар аввало болаларники, биз катталардан кўра уларнинг шодликлари оламга сиғмайди. Баҳор байрами, айниқса, Наврўзнинг ўзгача файзи бор. Мен шунчаки байрамни бевосита болалар билан вобаста ифодалаб гап бошлаганим йўқ. Жумҳуриятимиз Президентининг Фармонига мувофиқ бу йил диёримизда Наврўз иккинчи марта кенг миқёсда умумхалқ байрами сифатида нишонланади. Ҳозир жойларда, энг аввало маҳалла қўмиталарида, турар жойларда Наврўзга қизғин тайёргарлик ишлари кетмоқда. Албатта, маҳалла фаоллари уни қандай қилиб кенгроқ нишонлаш ҳақида ўйламоқдалар, маслаҳат қилмоқдалар. Ўтган йили байрамларнинг бир нечтасини кузатдим. Сайллар маҳалла қўмиталари ҳовлиларида, чойхоналарда, бўш майдонларда бўлиб ўтди. Сумалак, палов, ширинликлар тортилди. Карнай, сурнай, ҳофизлар иштирокида катта томошалар кўрсатилди. Лекин мен ўқитувчи сифатида кўпнинг кенгашига бир таклифни қўймоқчиман.

Маълумки, жумҳуриятимиз аҳолисининг етти миллионга яқини мактаб ёшидаги болалардир. Деярли ҳамма мактабларда спорт зали, мажлислар зали, кенг ҳовли, майдончалар мавжуд. Қолаверса, мактаб муаллимлари ва мактаб ўқувчилари асосан бир маҳалланинг фарзандларидир. Хўш, шундай экан, юқоридаги байрамни нима учун мактабда ўқувчилар билан ўтказиб бўлмайди?

Агар маҳалла фаоллари, мактаб маъмурияти билан келишиб байрамни ҳам тарбия воситаси, ҳам кўнгилочар тадбир деб билсалар, шу маҳалла ўқувчи ёшларига ибратли бўлар эди. Сир эмас, мактабларимизда маблағ етишмайди. Катта тадбирлар учун эса пул керак. Маҳалла қўмиталарида эса идиш-товоқ, қисман маблағ масаласини ҳам ҳал қилса бўлади. Мактаб ўз навбатида сайлнинг бадиий қисмига, турли ташкилий ишларига, маҳалланинг озодагарчилиги, кўкаламзорлаштириш ишларига бош-қош бўлса, деган фикрни қўймоқчиман.

Ўтган йили пойтахтимизнинг Чилонзор ноҳиясидаги М. Исмоилий номли 138-ўрта мактабда, шу мактаб жойлашган «Катта Қозиработ» маҳалла қўмитаси билан ҳамкорликда «Наврўз» нишонланди. Маҳалла саркори Юсуфхўжа Баҳромов бошчилигида байрам пухта ташкил қилинди, маҳалланинг барча аҳолиси иштирок этди. Мактаб директори, Ўзбекистон халқ маорифи аълочиси Д. Аҳимова, ташкилотчи Д. Маҳкамова ва бошқа жонкуяр ўқитувчилар мактаб ўқувчилари иштирокида байрам шодиёналарини тайёрладилар. Маҳалла фаоллари ош дамлаш, сумалак тайёрлашни ўз зиммаларига олдилар. Маҳалла хотин-қизлари ихтиёрий равишда, ўз имкониятларига қараб ширинликлар тайёрладилар. Наврўзнинг энг тансиқ таоми сумалакни эса маҳалланинг энг эпчил, билағон аёллари тайёрлаб мактабнинг ўзида тарқатдилар. Ўтган йилги бу тадбирларни район партия қўмитаси ва халқ маорифи бўлими маъқуллади, бу йилги аксарият маҳаллаларда Наврўз байрамларини мактабда ўтказиш ташаббуси билан чиқаётганлар йўқ эмас.

Дарҳақиқат, ҳозирги тарбиявий ишларимизнинг ниҳоятда бўшашиб кетганлиги, ота-она, мактаб, жамоатчиликнинг ўзаро алоқаси узилиб қолганлигини ҳисобга олсак, байрамни ҳамкорликда ўтказишга не етсин. Лекин минг афсуски баъзи «донолар» болалар иштирокидаги маҳалла байрамларини ёқтирмайдилар. Гўёки ёш болалар катталарнинг ишларига аралашиши шарт эмас эмиш. Очиғини айтайлик, ўтган йили баъзи маҳаллаларда Наврўз сайллари болаларсиз тор доирада нишонланди. Ушбу улуғ айём арафасида бундай маҳаллалар номини тилга олиш ноўрин бўлса-да, лекин ушбу сатрларни ўқиган кишилар ўз нуқсонлари борасида ўйлаб кўрарлар, деган умиддаман. Бу кишилар шуни яхши билишлари лозимки, болаларнинг тарбияси биргина билим беришдангина иборат эмас. Балки уларни ижтимоий ҳаётда ҳам фаол иштирок этишларини таъминламоқ зарур.

Токи маҳаллаларимизнинг 30—40 фоизини ташкил қиладиган ўқувчилар қадимги удумларимиз, қадриятларимизнинг туб маъносига етсинлар. Келажакда улар ҳеч ерда ёзилмаган, фақат кўриб, иштирок этиб олинадиган тарбиявий меросимизни, анъаналаримизни ўзларига мужассамла ш т и р с и н л а р. Уларни одамовиликдан, бахилликдан, миллатчиликдан, табиат ва жамиятга бешафқатликдан асрашга ўргатишнинг энг қулай омили Наврўз кунлари деб ўйлайман. Шундай экан, бор имкониятларимиз билан асраб қолган маънавий қадриятларимизни тиклаб, уларни ёшларга қунт билан сингдирайлик.

Б. КАРИМОВ,
муаллим.

ОЛМАОТАДА ОЧИЛДИ

Болалар уйлари ва интернатлар тарбияланувчилари жумҳурият уюшмаси ёш истеъдодлар ижодий камолоти йўлида ҳам фаолият кўрсатмоқда. Болалар расмлари асосида жойларда кўчма кўргазмалар ташкил этишга ҳам киришилди.

Бундай қизиқарли кўргазмалардан бири яқинда қардош Қозоғистонда муваффақиятли намойиш қилинди. Мазкур маданий тадбирдан сўнг уюшманинг Олмаотада алоҳида филиалини очиш режалаштирилди.

Ушбу янгиликнинг дастлабки тадбири сифатида болалар уйларининг собиқ тарбияланувчилари орасидан етишиб чиққан таниқли мўйқалам усталари асарлари кўргазмаси очилди. Унда Ўзбекистон, Қозоғистон ва Тожикистон рассомларининг энг яхши картиналари ўрин олди.

А. АЛИЕВ.

●

БИРИНЧИ КОЛЛЕЖ

Янгийўлдаги озиқ-овқат техникуми технологик коллежга айлантирилди. Шу муносабат билан кадрлар ўчоғи Тошкент политехника олий билимгоҳи билан янги шартнома тузди.

Бундай яқин ҳамкорлик битими коллежда таълим сифатини янада яхшилаш имконини беради. Шунингдек, яхши ўқиган иқтидорли ёшлар озиқ-овқат корхоналари учун цех бошлиқлари, технологлар, кичик муҳандислар каби лавозимларга тайинланадилар.

Янги коллеж Москвадаги Бутуниттифоқ, озиқ-овқат саноати сиртқи олий ўқув юрти билан ҳам яқин алоқа боғлади. Ўзаро тузилган шартномага мувофиқ ўқишни муваффақиятли битириб, атрофлича малака ҳосил қилган ёш мутахассислар бу олий ўқув юртида таълимни давом эттиришлари мумкин. Бунинг учун улар суҳбатдан ўтиб, сиртқи IV курсга қабул қилинадилар.

С. ОДИЛОВА.

●

ЯНГИ ДЎКОН

ВИЛОЯТ улгуржи-чакана савдо бирлашмаси Оҳангарон шаҳрида қурилиш моллари дўкони очди. Дўкон Олмалиқ-Нуробод автомобиль йўли яқинида қурилганидан унинг хизматидан йўловчилар ҳам баҳраманд бўлмоқдалар. Икки нафар сотувчи хизмат қилаётган янги дўкондан сиз юзлаб хил рўзғор-хўжалик буюмлари, қисқаси михдан тортиб замбилғалтакларгача харид қилишингиз мумкин.

Дўкон яқинида бирлашмага қарашли ёғоч-тахта ва кўмир базаси ҳам бор.

А. НАВРЎЗОВ.

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ КИНОФИЛЬМЛАРНИ ИЖАРАГА БЕРИШ ИДОРАСИ

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИДАГИ ШАҲАРЛАР ВА НОҲИЯЛАРДА
8 МАРТ КУНИ
ХАЛҚАРО ХОТИН-ҚИЗЛАР КУНИГА БАҒИШЛАНГАН ФИЛЬМЛАРНИНГ

ТЕМАТИК НАМОЙИШИНИ ЎТКАЗАДИ:

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Бекобод шаҳри, «Ўзбекистон» кинотеатрида — БАХТЛИСАН, ЖЕНЬКА!
Ангрен шаҳри, «ДЎСТЛИК» кинотеатрида — ЕВВОЙИ ЕТМАК.
Олмалиқ шаҳри, «ЎЗБЕКИСТОН» кинотеатрида — ЎЗЛИГИНГНИ АНГЛАШ САРИ УЗОҚ ЙЎЛ.
Янгиобод шаҳри, «КАМАЛАК» кинотеатрида — ВАЛЕНТИН ВА ВАЛЕНТИНА.
Тўйтепа шаҳри, «ВЛКСМ 40 ЙИЛЛИГИ» кинотеатрида — ҚИЗЛАР.
Янгибозор қишлоғи, «ОКТЯБРЬ 50 ЙИЛЛИГИ» кинотеатрида — БАХТЛИСАН, ЖЕНЬКА!
Зафар қишлоғи, «НОДИРА» кинотеатрида — МЕНИНГ АНФИСАМ.
Қибрай қишлоғи, «ИТТИФОҚ» кинотеатрида — МАФТУНИНГМАН.
Чирчиқ шаҳри, «НАВОИЙ» кинотеатрида — АЁЛ ШОДЛИГИ ВА ҚАЙҒУСИ.
Бўстонлиқ шаҳри, «БЎСТОН» кинотеатрида — АЁЛЛАР ЖИДДИЙ ҲАЗИЛЛАШИШАДИ.
Янгийўл шаҳри, «ҒАЛАБА» кинотеатрида — ВИКТОРИЯ.
Оққўрғон шаҳри, «ЁШЛИК» кинотеатрида — ЎТА ЁҚИМТОЙ ВА ЖОЗИБАЛИ.
Солдатский шаҳри, Маданият уйи — РАҚИБАЛАР.

ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМЛАР:

Янгийўл шаҳри, «ҒАЛАБА» кинотеатрида — АЁЛГА ЛИБОС КИЙГИЗИШ. МЕНИНГ БИРИНЧИ МУАЛЛИМАМ.
Чирчиқ шаҳри, «НАВОИЙ» кинотеатрида — ШУҲРАТЛАРГА КЎМИЛ, МАРИЯ!
Янгиобод шаҳри, «КАМАЛАК» кинотеатрида — РОЯЛЬ ОЛДИДАГИ ЎЙЛАР.
Бекобод шаҳри, «ЮБИЛЕЙ» кинотеатрида — СОРА ЭШОНТЎРАЕВА.
Ангрен шаҳри, «ДЎСТЛИК» кинотеатрида — ЭЛИНА БИСТРИЦКАЯ.
Тўйтепа шаҳри, «ВЛКСМ 40 ЙИЛЛИГИ» кинотеатрида — АНЯ, АНЕЧКА, АЙНА-ОПА.
Ғазалкент шаҳри, «БЎСТОН» кинотеатрида — ЧОЛ КАМПИР БЎЛГАН ЭКАН.
Олмалиқ шаҳри, «ЎЗБЕКИСТОН» кинотеатрида — БУВИЖОНЛАР, БУВИЖОНЛАР.

СССР ТАЭКВОН-ДО ФЕДЕРАЦИЯСИ

«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ САРОЙИДА
1991 ЙИЛ 9, 10-МАРТ КУНЛАРИ

ТАЭКВОН-ДО БЎЙИЧА СССР БИРИНЧИ ЧЕМПИОНАТИ ЎТКАЗИЛАДИ

Мусобақаларда иттифоқдош жумҳуриятлар, Москва ва Ленинград шаҳарларининг энг кучли спортчилари, Бутуниттифоқ ва халқаро мусобақалар, СССР Таэквон-до федерациясининг 1990 йилдаги биринчилиги ва Таэквон-до бўйича СССР кубогининг ғолиблари ва совриндорлари қатнашадилар.

МУСОБАҚАЛАРНИНГ БОШ ҲАКАМИ — халқаро тоифадаги ҳакам И. Л. ХОН (Тошкент).

Мусобақалар соат 10 да ва 15.00 да бошланади.

Чипталар «ЮБИЛЕЙ» Марказий спорт саройи, Ўзбекистон ССР Таэквон-до федерацияси кассаларида ва жамоатчи кассирлар томонидан сотилади.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 46-03-12, 46-07-53, 46-70-31.

«Юбилей» марказий спорт саройида

БОЛАЛАР ВА ЮҚОРИ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИ, СИЗЛАР УЧУН!
БИРИНЧИ МАРТА БАҲОРГИ ТАЪТИЛ КУНЛАРИДА
НОВОСИБИРСК МУЗ УСТИДА БАЛЕТИНИНГ

БАЙРАМ ТОМОШАЛАРИ

ТОМОШАЛАР:
23 мартда соат 11 ва 14.00 да;
24 мартда соат 11, 14, 16.00 да;
25, 26, 27, 28, 29 мартда соат 11 ва 14.00 да;
30 мартда соат 11, 14, 16.00 да;
31 мартда соат 11 ва 14.00 да

Олдиндан чипталар сотиш ташкил этилган.
Нақд пулсиз ҳисоб-китоб йўли билан чипта олиш учун талабномалар қабул қилинади.
Чипталар Спорт саройи, цирк кассаларида ва ваколатли кассирлар томонидан сотилмоқда.
Спорт саройи кассаси соат 10 дан 19.00 гача ишлайди.
МАЪЛУМОТЛАР ОЛИШ УЧУН ТЕЛЕФОНЛАР: КАССА: 46-03-12, 46-70-31;
Маъмурият ходими: 46-07-53, 46-68-77.

1991 ЙИЛ. Алишер Навоий йили

Шеърхонлик, ғазалхонлик

Алишер Навоийга бўлган ҳурмат, эҳтиром фақат биз учун эмас, балки барча туркий халқлар учун ҳам қувончлидир. Шу боис диёримизда ҳар куни бўлиб ўтаётган тадбирлар байрамона тус олиб, кенг халқ сайилларига айланиб кетмоқда.

Улуғ бобомиз номи билан аталмиш Навоий номли жамоа хўжалигида бўлиб ўтган катта тантана йиғилганларда яхши таассурот қолдирди. Тантана жамоа хўжалигининг марказидаги бўйи 7 метр баландликдаги Навоий ҳайкали пойига жумҳуриятимизнинг таниқли навоийшунос олимлари С. Ғаниева, Т. Мирзаев, Р. Баракаев, А. Ҳабибуллаевлар, ноҳия фирқа қўмитасининг котиблари З. Қодиров, Қ. Хуррамова, уруш ва меҳнат фахрийлари, ёшу-кексаларнинг гуллар қўйиши билан бошланди. Сўнгра хўжалик маданият саройида олимлар Навоийнинг адабий мероси ва унинг халқларимиз ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш борасида битган асарлари ҳақида, шоирнинг қизиқарли, шу пайтгача бизга маълум бўлмаган қўлёзмалари ҳақида атрофлича гапириб бердилар. Шеърхонликка ғазалхонлик уланди. Севимли хонанда Муножот Йўлчиеванинг кечага ташриф буюриши тадбирнинг жозибали ўтишига ҳисса қўшди.

Р. БАГИРОВ,
Бекобод ноҳияси.

Пиру бадавлатларимиз

ЗИЁЛИЛАР СУЛОЛАСИ

Бугун Муҳиддин ака билан Риҳсияхон аянинг хонадони меҳмонлар билан гавжум. Ўғил-қизлари, невара-чеваралари, қариндош-уруғлари-ю, ёру-биродарлари уларни таваллуд кунлари билан қутлаш учун тўпланишган. Уй тўрида савлат тўкиб ўтирган отахону онахоннинг қувончи чексиз. Ахир, беш нафар фарзандни вояга етказиб, бугунги бахтиёр дамларгача етиб келишнинг ўзи бўлади, дейсизми.

... Уларнинг болалик йиллари инқилобдан кейинги оғир пайтга тўғри келди. Моддий қийинчиликларга қарамай, ўрта мактабни, кейин эса олий илмгоҳни тамомлашди. Турмуш қуришди, меҳнат фаолиятларини ўрта мактабда ўқитувчиликдан бошлашди.

Муҳиддин ака Шоумаров Улуғ Ватан урушида қатнашди. Душман билан жанг қилди. Ўз юртига, оиласига эсон-омон қайтгач, яна севимли касби — ўқитувчиликни давом эттирди. Улар биргалашиб ўз фарзандларини ҳам бошқаларга ибрат бўладиган қилиб тарбиялашди.

Ҳозир тўнғич фарзандлари Бахтиёр қурилиш билим юртида ўқитувчи, қизлари Мавлуда эса химия фанлари номзоди, Тошкент политехника илмгоҳида дарс беради. Баҳодир ҳам шу ерда катта ўқитувчи. Борий эса техника фанлари номзоди, машинасозлик илмгоҳида ёшларга билим бер-япти. Кенжа қизлари Матлуба Тошкент Давлат дорилфунунининг ярим ўтказгичлар физика кафедрасида ишлайди. Фарзандларининг барчаси ота-она йўлидан боришган. Ўрта мактабда ўқишаётган пайтда барча уларни «аълочилар оиласи», дерди. Энди эса «Олимлар оиласи» дейишади.

Кези келганда шуни ҳам айтиш кераккки, Риҳсияхон аянинг марҳум отаси Тоирхўжа ота жумҳуриятда хизмат кўрсатган ўқитувчи, Иттифоқ миқёсидаги шахсий пенсионер, Ленин ва Меҳнат Қизил Байроқ орденларининг нишондори бўлган. Муҳиддин аканинг отаси эса билимдон, аҳлоқ-одобда етук инсон эдилар.

Ибратли хонадонларда тарбия топган Муҳиддин ака СССР, Риҳсияхон опа эса ЎзССР халқ маорифи аълочисидирлар. Улар ҳозир кексалик гаштини суришмоқда.

Ф. НУРИДДИНОВ,
кекса педагог.

ХУШХАБАРЛАР

● «СРЕДАЗГАЗПРОМ» бирлашмаси ерларни қайта культивациялаш йиллик режасини анча ошириб бажариб, беш юз гектардан кўпроқ ерни экинзор қилиш учун қайтариб берди. Хусусан, Қашқадарё вилоятида катта ишлар қилинди. Бу ерда Шаҳрисабз—Муборак газини қайта ишлаш заводи сув қувури ёқасидаги унумдор қатлам тикланди.

● ОҲАНГАРОН ва Сирдарёда газ билан юрадиган автомобиллар бакига ёнилғи қуйиш станциялари ишга туширилди. Бундай станциялар Ўзбекистонда 25 тага етди. Бироқ станцияларнинг ҳеч қайсиси ҳозирча даромад келтирмаяпти. Автомобилларга газ қуйиш станциялари неча йилдан буён зарар кўриб ишламоқда. Бу станциялар ўз имкониятларининг тахминан ярми баробарида ишламоқда. Республикада автомобилларни экологик жиҳатдан тоза ёнилғида ишлашга мослаштириш ишлари яхши йўлга қўйилмаган.

● ЧИРЧИҚДАГИ Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинатида электр энергияси сарфи камайди. Бунда хўжалик ҳисобига ўтиш ёрдам берди. Корхонада бош энергетика хизмати билан цехлар ўртасида шартнома муносабатлари жорий этилган. Энди энергияни ўйламай сарфлайвериш чўнтакка зарар бўлиб қолди. Энергия учун ҳақ комбинатнинг «умумий чўнтагидан» эмас, балки цех бюджетидан тўланмоқда.

(ЎзТАГ).

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҳақиқати («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353, масъул котиб ўринбосарлари — 325750, бўлимлар: мафкура, ёшлар ҳаёти ва ахборот — 325778, 325645, 337010, қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти — 325733, ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767, адабиёт ва санъат — 325553; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354, жамоатчи кенгаш қабул хонаси — 33-40-48, 325354, эълонлар бўлими —325727.

Буюртма — 4880. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64672. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12